

poznaj swoje prawa

...o alimentach i świadczeniach rodzinnych

poradnik prawny dla kobiet

Stan prawny na grudzień 2011 r.

Warszawa 2011

Centrum Praw Kobiet
ul. Wilcza 60/ 19
00-679 Warszawa
tel. (48 22) 622 25 17
tel./ fax: (48 22) 652 01 17
e-mail: temida@cpk.org.pl
www.cpk.org.pl
© Centrum Praw Kobiet

Przygotowała: Joanna Różyńska
Zaktualizowały: Agnieszka Krzywda,
Edyta Dąbrowska-Ziemka
Redakcja i korekta: Elżbieta Zychowicz

Wydanie piąte

Niniejszy poradnik został sfinansowany przez Instytut Spraw Publicznych ze środków Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu „Obywatel i Prawo VI”

ISBN 978-83-89888-01-7

Skład i łamanie: Meritum21

Druk: „Paper & Tinta” Usługi Wydawniczo-Poligraficzne

Contents

Mity i fakty	4
Wstęp	5
1. Czym są alimenty?	6
2. Komu i od kogo należą się alimenty?	10
3. Jak określić wysokość alimentów?	19
4. Jak uzyskać należne alimenty?	21
5. Jak uzyskać pomoc materialną, gdy alimentów nie można wyegzekwować?	31
6. Uchylanie się od płacenia alimentów jest przestępstwem!	48
7. Alimenty zagraniczne	50
8. Alimenty i rozwód	55
9. Alimenty i ustalenie ojcostwa	57
10. Zmiana wysokości orzeczonych alimentów	58
11. Na sali sądowej	59
12. Nie poddawaj się!	62
13. Wzory pism procesowych	64
14. Gdzie szukać pomocy w trudnej sytuacji życiowej? ...	80
Wybrane publikacje Fundacji Centrum Praw Kobiet	83

Mity i fakty

Mit: *Skoro to kobieta chciała rozwodu, powinna sama sobie radzić z dziećmi!*

Fakt: Rozwód nie zwalnia rodziców z obowiązku wychowywania i utrzymywania dzieci. Twój były mąż ma obowiązek łożenia na dzieci i uczestniczenia w ich wychowywaniu.

Mit: *Dzieci mieszkają z matką, więc ona powinna je utrzymywać.*

Fakt: To, że dzieci nie mieszkają z ojcem pod jednym dachem nie oznacza, że obowiązki ojca wobec dzieci wygasły.

Mit: *Jeśli ojciec dziecka nie chce łożyć na jego utrzymanie, to nic go do tego nie zmusi.*

Fakt: Istnieją środki prawne pozwalające na wyegzekwowanie alimentów od osób, które uchylają się od obowiązku łożenia na osoby bliskie.

Mit: *Chodzenie do sądu to tylko strata czasu!*

Fakt: W obiegowej opinii odpowiedzialność za wychowanie potomstwa ponosi kobieta. Jeśli czujesz, że w trakcie rozprawy sędzia przychyła się do tej opinii, nie poddawaj się! Prawo zobowiązuje oboje rodziców do zaspokajania potrzeb dzieci. Jeśli wyrok sądu pierwszej instancji uznajesz za krzywdzący dla dzieci, możesz odwołać się do instancji wyższej.

Mit: *Jeśli ojciec dziecka jest niezamożny, alimentów płacić nie musi.*

Fakt: Rodzice zobowiązani są łożyć na dzieci nawet wtedy, gdy ich dochody są niewielkie, a dodatkowe ich uszczuplenie stanowiłoby dla nich duży ciężar.

Mit: *Proszenie o alimenty jest poniżające!*

Fakt: Złe pojęta ambicja nie pomoże ci w zapewnieniu dzieciom właściwego poziomu życia. Występujesz o alimenty lub o ich podwyższenie w interesie dzieci.

Mit: *Ojciec dziecka nie płaci na jego utrzymanie twierdząc, że ma teraz następne dziecko z inną partnerką i o nie przede wszystkim musi się zatroszczyć.*

Fakt: Fakt posiadania dzieci z innego związku nie zwalnia z obowiązków wobec dzieci ze związków poprzednich.

Mit: *Ojciec dziecka nie płaci alimentów, ponieważ jest z dzieckiem skonfliktowany i nie podoba mu się jego zachowanie.*

Fakt: Rodzice nie mogą uchylić się od swoich obowiązków względem niesamodzielnego finansowo dziecka, choćby dziecko zachowywało się nagannie.

Wstęp

Odpowiednie zabezpieczenie finansowe stanowi jedną z najczęstszych trosk współczesnych kobiet. Zapewne wiele z was zna tego typu problemy i wie, jak trudno utrzymać rodzinę w dzisiejszych czasach, gdy ceny niezbędnych do życia produktów i usług rosną o wiele szybciej niż płace. Szczególnie ciężko jest osobom samotnie wychowującym dzieci, osobom starszym i niezdolnym do samodzielnego zarobkowania i utrzymania się. W wielu rodzinach nie trzeba przypominać o tym, że obowiązkiem rodziców jest utrzymanie dzieci; nie trzeba również przypominać dorosłym już dzieciom, że powinny wspierać swoich rodziców.

Istnieją jednak rodziny, w których osoby moralnie i prawnie zobowiązane do utrzymywania najbliższych nie wywiązują się z tego obowiązku. Zdajemy sobie sprawę, że domaga-

nie się świadczeń finansowych od tych, którzy nie poczuwają się do swych obowiązków, nie jest łatwe, że wiąże się to z przykrymi emocjami i stresem. Szczególnie nieprzyjemne może być sądowe dochodzenie świadczeń należnych dziecku od rodzica nie sprawującego nad dzieckiem bezpośredniej opieki. Wiele rozwiedzionych kobiet rezygnuje z tej możliwości i samotnie wypełnia obowiązek, który zgodnie z prawem powinien być rozłożony na oboje rodziców. Warto więc przypomnieć, że dziecko ma prawo do egzekwowania należnych świadczeń od obojga rodziców, a – dopóki jest małoletnie – opiekująca się nim matka powinna reprezentować jego interesy. Mimo wielu uciążliwości i nieprzyjemności wiążących się z procesem sądowym, domaganie się świadczeń na rzecz dziecka od nie wywiązującego się dobrowolnie ze swych powinności ojca, jest w pełni uzasadnione.

Mamy nadzieję, że nasz poradnik pomoże wam w podjęciu decyzji i pozwoli lepiej poznać przysługujące wam prawa. Znajdziecie w nim wzory pozwów o alimenty oraz informacje o tym, co zrobić, aby wyegzekwować zasądzone świadczenia, otrzymać zaliczkę alimentacyjną lub świadczenia rodzinne.

1. Czym są alimenty?

Słowo „alimenty” wywodzi się od łacińskiego „alimentum”, co znaczy „pokarm”. Współcześnie pojęcie to oznacza przede wszystkim świadczenia o charakterze pieniężnym (zazwyczaj ustalone przez sąd), przysługujące osobie nie mogącej samodzielnie się utrzymać lub znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej od osoby z nią spokrewnionej lub od jej małżonka.

Alimenty są świadczeniem okresowym, co oznacza, że są one wypłacane co pewien czas, z reguły miesięcznie. Prawo dokładnie określa, kto jest uprawniony do alimentów

i kto jest zobowiązany do ich uiszczania (patrz rozdział 2.: „Komu i od kogo należą się alimenty?”).

Obowiązek alimentacyjny polega na dostarczaniu uprawnionemu środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania i obciąża krewnych w linii prostej i rodzeństwo (art. 128 k.r.o.). Przez dostarczanie środków utrzymania rozumie się: zapewnienie uprawnionemu (np. dziecku) mieszkania, ogrzewania, oświetlenia, wyżywienia, odzieży, opieki lekarskiej, ochronę jego osoby i majątku itd. Przez środki wychowania rozumie się środki niezbędne do prawidłowego rozwoju fizycznego i duchowego osoby uprawnionej, a więc w przypadku dziecka – środki umożliwiające zapewnienie mu odpowiedniej pielęgnacji i pieczy, zapewnienie mu odpowiedniego wykształcenia oraz rozwinięcie jego zainteresowań i uzdolnień.

Przepisy o obowiązku alimentacyjnym nie określają, w jaki sposób należy dostarczać wymienione środki utrzymania i wychowania. W typowej sytuacji, gdy osobę uprawnioną i zobowiązaną łączą nie tylko więzy prawne, ale i uczuciowe (np. gdy ty, twój mąż i wasze dzieci mieszkacie razem i tworzycie zgodną rodzinę), środki te dostarczane są w naturze. Oznacza to, że rodzice dokładają osobistych starań w celu zapewnienia emocjonalnego i intelektualnego rozwoju dziecka oraz dobrowolnie troszczą się o jego potrzeby materialne, kupując mu jedzenie, ubrania, lekarstwa itp. Natomiast w sytuacji, gdy stosunki między osobą uprawnioną i zobowiązaną uniemożliwiają dostarczanie środków alimentacyjnych w naturze, świadczenia te przybierają postać pieniężną – osoba zobowiązana regularnie wypłaca osobie uprawnionej określoną kwotę pieniędzy.

Wysokość należnych świadczeń alimentacyjnych ustala się, biorąc pod uwagę łącznie dwa następujące kryteria (art. 135 k.r.o.):

- uzasadnione potrzeby osoby uprawnionej (np. dziecka),
- zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego (np. rodzica).

Usprawiedliwione potrzeby nie oznaczają potrzeb elementarnych! Chodzi tu o zapewnienie osobie uprawnionej odpowiednich, a nie jedynie minimalnych warunków bytowania. Dziecko musi mieć zagwarantowane godziwe warunki mieszkaniowe, wyżywienie zapewniające jego prawidłowy rozwój, odzież stosowną do wieku, odpowiednią opiekę lekarską oraz warunki do uczenia się. Wyjście poza wymienione wyżej potrzeby zależy od osobistych cech dziecka (np. gdy ma ono wybitny talent, powinno mieć możliwość jego rozwijania), zamożności zobowiązanego i przyjętego przez niego modelu konsumpcji. Ponadto przy ustalaniu wysokości obowiązkowego alimentacyjnego należy brać pod uwagę również rozwój duchowy i intelektualny dziecka. Uwzględnia się zatem także koszty związane z jego uczestnictwem w życiu kulturalnym, takim jak: kino, teatr, książki, czasopisma, nauka języków obcych itp. Na uwagę zasługuje także wypracowany przez orzecznictwo sądowe pogląd, iż dzieci nie mogą żyć na gorszej stopie życiowej niż ich rodzice.

Przy ocenie możliwości finansowych osoby zobowiązanej brane są pod uwagę nie tylko te środki, którymi osoba ta aktualnie dysponuje, ale i te, którymi dysponować może. Jeśli więc ojciec dziecka ma wykształcenie lub umiejętności, dzięki którym mógłby znaleźć dobrze płatną pracę, ale pracuje niezgodnie ze swoimi kompetencjami, wykonując inny, mniej dochodowy zawód albo nie pracuje w ogóle, sąd weźmie pod uwagę kwotę zarobków, którą mógłby on uzyskiwać, gdyby podjął pracę zgodnie ze swoim umiejętnościami.

WAŻNE! Jeżeli w ciągu ostatnich trzech lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez żadnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo jeżeli zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowe, nie uwzględnia się wynikłej stąd zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych (art. 136 k.r.o.). Dotyczy to takich sytuacji,

w których ojciec dziecka, chcąc płacić jak najniższe alimenty, przepisuje swój majątek na osobę trzecią albo celowo zaniża dochody z tytułu zatrudnienia, bądź też zmienia pracę na mniej dochodową.

UWAGA! W czasie rozprawy o alimenty od ojca sąd będzie rozpatrywał także twoje możliwości zarobkowe! Może się zatem zdarzyć, iż uzna on, że ty sama, ze względu na swoje kompetencje zawodowe, mogłabyś mieć większy, niż dotychczas wkład finansowy w wychowanie dziecka. Nie oznacza to jednak, że w takiej sytuacji sąd automatycznie zasądzi od ojca dziecka niższe alimenty! Często przecież jest tak, że z racji sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi, twój czas i dyspozycyjność zawodowa, a tym samym możliwość zarabiania większych pieniędzy, są istotnie ograniczone. Fakt, że dzieci mieszkają z tobą, obarcza cię licznymi obowiązkami, których nie ma ojciec. Możesz zatem – i powinnaś – powołać się w sądzie na ten argument, zwłaszcza że prawo dopuszcza możliwość realizowania obowiązku alimentacyjnego nie tylko w postaci pieniężnej, ale także poprzez podjęcie osobistych starań o utrzymanie i wychowanie potomstwa. Osobiste starania o utrzymanie dziecka to np. pielęgnacja dziecka, dbanie o utrzymanie w należytym stanie jego odzieży, przygotowywanie posiłków itp. Osobiste starania o wychowanie dziecka to np. organizowanie zajęć i odpoczynku dziecka, pomoc w nauce itp. Matka, pod której bezpośrednią opieką pozostają dzieci, może wykonywać swój obowiązek alimentacyjny w całości lub w części przez osobiste starania; starania te, poza wartością materialną, mają dla dziecka niewymierną wartość moralną i uczuciową.

Obowiązek alimentacyjny strony mogą ustalić między sobą samodzielnie, w drodze umowy. Jeśli zaś nie ma między nimi zgody, obowiązek alimentacyjny może ustalić sąd w toku procesu o alimenty. Ponadto sąd zawsze orzeka o alimentach, gdy wydaje wyrok rozwodowy – ustala on wtedy obowiązek alimentacyjny każdego z rodziców w stosunku do ich wspólnych małoletnich dzieci (sąd ustali więc, w jakiej części ty, a w jakiej twój mąż, zobowiązani jesteście do łożenia na wasze wspólne dzieci).

UWAGA! Pamiętaj, że świadczenia alimentacyjne mają charakter okresowy, a zatem przedawniają się z upływem 3 lat. Wiedz jednak, że nie przedawnia się sam obowiązek alimentacyjny, a jedynie pojedyncze, miesięczne świadczenia.

2. Komu i od kogo należą się alimenty?

Alimenty przeważnie kojarzą się nam z rozwodem i z samotnym wychowywaniem dziecka. Jest to niewątpliwie słuszne skojarzenie, choć – co pokażą dalsze podrozdziały – obowiązek alimentacyjny występuje także w innych sytuacjach, nie tylko przy rozwodzie.

2.1. Rodzice i dzieci

Obowiązek alimentacyjny dotyczy zarówno rodziców, jak i dzieci – zależnie od sytuacji, w jakiej się znajdują.

UWAGA! Obowiązek alimentacyjny ciąży na biologicznym ojcu dziecka, o ile jego ojcostwo zostało prawnie ustalone.

Polskie prawo uznaje, że ojcem dziecka jest:

- w przypadku dziecka, które urodziło się w trakcie trwania małżeństwa albo przed upływem 300 dni od jego ustania (rozwodu) lub unieważnienia – mąż matki dziecka;
- w przypadku dziecka pozamałżeńskiego:
- mężczyzna, który dobrowolnie uznał dziecko w sądzie opiekuńczym albo przed urzędnikiem stanu cywilnego,
- mężczyzna, którego ojcostwo zostało ustalone w wyniku postępowania sądowego o stwierdzenie ojcostwa (patrz rozdział 8.: „Alimenty i ustalenie ojcostwa”).

Obowiązek alimentacyjny rodziców w stosunku do dziecka powstaje z chwilą urodzenia się dziecka i wygasa wówczas, gdy dziecko jest w stanie samodzielnie się utrzymywać.

Nie ma w polskim prawie określonej granicy wiekowej, po przekroczeniu której dziecko automatycznie traciłoby prawo

do alimentów. Uzyskanie pełnoletności nie zmienia sytuacji prawnej dziecka w zakresie alimentów pod warunkiem, że kontynuuje ono naukę, a czas tej nauki rzeczywiście przeznaczony na zdobywanie wiedzy i kwalifikacji zawodowych.

Rodzice mogą jednak uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się (art. 133 § 3 k.r.o).

Obowiązek alimentacyjny nie wygasa w ogóle, jeżeli dziecko na skutek kalectwa czy niedorozwoju umysłowego nie jest w stanie samodzielnie zdobywać środków utrzymania. Przed osiągnięciem przez dziecko pełnoletności, obowiązek alimentacyjny może ustać wyjątkowo, gdy dziecko zdobędzie zawód lub podejmie zatrudnienie w czasie pobierania nauki, a osiągnięte zarobki pozwolą mu na zaspokojenie jego potrzeb.

Warto pamiętać, że dziecko ma prawo do alimentów tak długo, jak długo nie jest w stanie się utrzymać, a zatem także wtedy, gdy nie znajduje się w niedostatku. Dzieci mają prawo do takiej samej stopy życiowej, jak ich rodzice, co oznacza, że rodzice powinni zapewnić im warunki materialne odpowiadające tym, w jakich sami żyją. Z drugiej strony – rodzice zobowiązani są dzielić się z dziećmi choćby najskromniejszymi dochodami i nie mogą uchylić się od obowiązku alimentacyjnego, nawet jeśli stanowiłby on dla nich nadmierny ciężar.

Podobnie dzieci, gdy dorosną i usamodzielniają się, zobowiązane są wspierać finansowo swoich rodziców, zwłaszcza gdy znajdują się oni w niedostatku.

2.2. Alimenty w przypadku przysposobienia

Obowiązek alimentacyjny istnieje nie tylko pomiędzy rodzicami i ich naturalnymi (biologicznymi) dziećmi, ale także między rodzicami a dziećmi adoptowanymi (przysposobio-

nymi). Kształtuje się on różnie, w zależności od tego, czy adopcja miała charakter pełny czy niepełny.

W przypadku adopcji pełnej między przysposabiającym (np. tobą) a przysposobionym (dzieckiem) powstaje prawny stosunek pokrewieństwa, co oznacza, że pozostajecie ze sobą w takim stosunku, jak rodzice (matka i ojciec) i dzieci (córka lub syn), a w stosunku do krewnych przysposabiającego (w tym wypadku twoich) – przysposobiony (dziecko) nabywa takie same prawa i obowiązki, jakie ma naturalny syn lub córka. Obowiązek alimentacyjny wygląda w takiej sytuacji identycznie, jak pomiędzy rodzicami i ich naturalnymi dziećmi (patrz rozdział 2.1.: „Rodzice i dzieci”), wygasa on natomiast pomiędzy przysposobionym a jego naturalnymi rodzicami.

Przy adopcji niepełnej stosunek pokrewieństwa powstaje tylko pomiędzy przysposabiającym (np. tobą) a przysposobionym (dzieckiem). Skutki adopcji nie rozciągają się na rodzinę przysposabiającego (w tym wypadku twoją), a więc twoje własne dzieci i dzieci przysposobione nie są tu uważane za rodzeństwo. W takiej sytuacji obowiązek alimentacyjny względem przysposobionego obciąża w pierwszej kolejności ciebie, a dalej jego naturalnych rodziców i jego naturalne rodzeństwo.

UWAGA! Pamiętaj, że w sytuacji, gdy jeden z małżonków (np. twój mąż) przysposobił dziecko drugiego małżonka (twoje), przysposobienie takie nie zmienia faktu, iż obowiązek alimentacyjny obciąża także ciebie i twoich krewnych. W takiej sytuacji zakres obowiązku alimentacyjnego pomiędzy twoim byłym mężem a twoim dzieckiem zależy od tego, czy twój nowy mąż dokonał przysposobienia pełnego czy niepełnego. Jeśli nastąpiło przysposobienie pełne, to obowiązek alimentacyjny obciąża ciebie i twojego nowego męża, ustaje zaś w stosunku do byłego męża. W przypadku przysposobienia niepełnego między twoim dzieckiem a nowym mężem powstaje obowiązek alimentacyjny, ale jednocześnie nie wygasa on w stosunku do byłego męża, który jest zobowiązany do alimentacji w pierwszej kolejności przed twoim nowym mężem.

2.3. Małżonkowie

(A) Obowiązek alimentacji między małżonkami

Obowiązek alimentacyjny istnieje pomiędzy małżonkami zarówno wtedy, gdy są małżeństwem, jak i wówczas, gdy już nim nie są.

Jak powszechnie wiadomo, małżonkowie zobowiązani są do wspólnego pożycia i wspierania się w trudnych chwilach. Dotyczy to także sfery finansowej. Niestety, zdarzają się sytuacje, że małżonkowie odmawiają sobie jakiegokolwiek pomocy materialnej i warunki życia każdego z nich różnią się diametralnie. W takim wypadku ten z małżonków, którego sytuacja jest gorsza, może zwrócić się do małżonka lepiej sytuowanego o pomoc finansową w postaci alimentów (zwłaszcza wtedy, gdy mieszka oddzielnie albo gdy z różnych przyczyn nie jest w stanie sam się utrzymać, np. ze względu na trwałe inwalidztwo). Jeżeli małżonek nie chce łożyć na drugiego dobrowolnie, można założyć mu sprawę o alimenty.

Sytuacja wygląda trochę inaczej, gdy chodzi o obowiązek alimentacyjny pomiędzy byłymi małżonkami. Zakres tego obowiązku uzależniony jest bowiem nie tylko od możliwości finansowych małżonka uprawnionego i zobowiązanego, ale również od tego, która strona uznana została za wyłącznie winną rozkładu pożycia małżeńskiego.

I tak, w przypadku, gdy wyrok rozwodowy został wydany bez orzekania o winie stron, każda z nich zobowiązana jest do udzielenia drugiej wsparcia finansowego, ale tylko w sytuacji, gdy ex-małżonek znajdzie się w niedostatku i zasadniczo tylko przez okres 5 lat od chwili orzeczenia rozwodu, o ile nie zawarł nowego małżeństwa. Ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie małżonka, może przedłużyć termin pięcioletni do świadczenia względem niego obowiązku alimentacyjnego. Ustawa nie precyzuje, jakie sytuacje należy uznać w życiu jednej ze stron za wyjątkowe. Dlatego

też rozpoznanie danego przypadku ma charakter indywidualny i każdorazowo podlega ocenie sądu.

Jeżeli więc twoja stopa życiowa uległa po rozwodzie jedynie obniżeniu, a bogactwem małżonkowi powodzi się lepiej, nie masz podstaw do wystąpienia o alimenty.

Sytuacja wygląda zupełnie inaczej, gdy sąd orzekł o winie tylko jednego z małżonków. Wówczas małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia nie może żądać alimentów od małżonka niewinnego, nawet gdyby popadł w skrajny niedostatek i nie mógł się sam utrzymać. Z kolei małżonek, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, może żądać alimentów od małżonka wyłącznie winnego nawet wówczas, gdy nie popadł w niedostatek, a rozwód spowodował jedynie nieznaczne pogorszenie jego sytuacji życiowej.

W takiej sytuacji sąd, przy ustalaniu obowiązku alimentacyjnego dla małżonka niewinnego bierze po uwagę, jak wyglądałaby jego sytuacja materialna, gdyby małżeństwo trwało i prowadziło wspólne gospodarstwo domowe.

Ten rodzaj zobowiązania małżonka nie jest ograniczony żadnym terminem, może natomiast wygasnąć z następujących przyczyn: – gdy osoba uprawniona do alimentów ponownie wstąpi w związek małżeński;

- gdy zmienią się okoliczności, na podstawie których orzeczono o obowiązku alimentacyjnym,
- gdy jeden z małżonków umrze.

Jeżeli więc rozwód orzeczony został z ustaleniem wyłącznej winy twojego męża, twój ex-małżonek uwolni się od obowiązku alimentacyjnego względem ciebie dopiero wtedy, gdy ponownie wyjdiesz za mąż lub gdy zmienią się okoliczności, na podstawie których przyznano ci od niego alimenty (np. gdy popadnie on w skrajną nędzę, a ty uzyskasz dobrze płatną pracę). Obowiązek alimentacyjny nie jest dziedziczny, w związku z czym wygasa w razie śmierci jednej ze stron.

(B) Obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny

Jednym z podstawowych obowiązków ciążyących na małżonkach jest obowiązek współdziałania dla dobra rodziny. Artykuł 27 k.r.o. stanowi, że oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą założyli. Spełnianie tego obowiązku może polegać na dostarczaniu środków finansowych, ale także, w całości lub części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

W odróżnieniu od omówionego wyżej obowiązku alimentacyjnego między małżonkami oraz obowiązku alimentacyjnego między rodzicami i dziećmi, które mają charakter indywidualny – łączą ściśle oznaczone osoby (określonego uprawnionego i określonego zobowiązanego), obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny ma charakter grupowy (zespołowy). Znajduje to wyraz w jego następujących właściwościach:

- zobowiązanymi do świadczenia na rzecz rodziny są niepodzielnie oboje małżonkowie,
- uprawnionymi są dzieci i każdy z małżonków względem drugiego,
- dostarczane przez zobowiązanych środki wykorzystywane są wspólnie, we wspólnym gospodarstwie domowym.

Ponadto zakres obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny nie jest wyznaczony – jak to ma miejsce w przypadku indywidualnych obowiązków alimentacyjnych – wyłącznie przez zarobkowe i majątkowe możliwości małżonków, lecz także według sił każdego z nich. Oznacza to, że małżonkowie są zobowiązani do maksymalnego wysiłku fizycznego i umysłowego, jeśli jest to konieczne ze względu na szczególne potrzeby ich rodziny, a zwłaszcza dzieci. Jeśli bowiem chodzi o potrzeby dzieci, należy uwzględnić je w moż-

liwie szerokim zakresie, biorąc pod uwagę np. ich szczególne uzdolnienia czy zainteresowania.

UWAGA! Pamiętaj, że w przypadku obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, fundamentalne znaczenie ma zasada równej stopy życiowej wszystkich jej członków. W praktyce oznacza ona, że masz prawo domagać się od swojego męża, gdy jego zarobki są zdecydowanie wyższe od twoich, aby w większym stopniu niż ty przyczyniał się finansowo do utrzymania domu i dzieci. Masz prawo domagać się, aby wszyscy członkowie rodziny wiedli życie na podobnym poziomie.

Polskie prawo przewiduje dwa sposoby sądowego dochodzenia świadczeń z tytułu obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny.

Po pierwsze, możesz wystąpić do sądu z powództwem o przyczynianie się do zaspokajania potrzeb rodziny (wzór pozwu w rozdz. 12.5.). Dochodzenie w tym trybie nie różni się, co do zasady, od zwykłego dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz poszczególnych uprawnionych osób (dalsze szczegóły patrz rozdz. 3.: „Jak uzyskać alimenty?”). Pewne jego odmienności wyrażają się jednak w tym, że:

- mimo że żąda się tu zasądzenia odpowiednich świadczeń na rzecz całej rodziny, jako powód występuje tylko małżonek we własnym imieniu, a nie cała grupa rodzinna,
- sąd – uwzględniając takie powództwo – zasądza zbiorową rentę alimentacyjną na potrzeby całej rodziny, a nie indywidualnie na rzecz każdego jej członka.

UWAGA! Orzecznictwo przyjmuje, że małżonek, przy którym skupia się rodzina, może – według swego uznania – albo wytoczyć przeciw drugiemu małżonkowi sprawę o przyczynianie się do zaspokajania potrzeb rodziny, albo też wytoczyć „tradycyjne” powództwa o zasądzenie alimentów indywidualnie na rzecz każdej z uprawnionych osób (np. powództwo o alimenty na rzecz dzieci i powództwo o alimenty na swoją rzecz).

Po drugie, polskie prawo przewiduje szczególny, uproszczony sposób dochodzenia środków utrzymania na rzecz rodziny. Zgodnie z art. 28 k.r.o., jeżeli jeden z małżonków pozostających we wspólnym pożyciu nie spełnia ciężącego na nim obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, sąd może nakazać, ażeby wynagrodzenie za pracę albo inne należności przypadające temu małżonkowi, były w całości lub w części wypłacane do rąk drugiego małżonka. O takim rozwiązaniu sąd orzeka w postępowaniu nieprocesowym na żądanie drugiego małżonka przedstawione we wniosku o nakazanie wypłacania małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka (wzór wniosku w rozdz. 12.6.).

UWAGA! Możliwość zastosowanie tego trybu dochodzenia świadczeń na rzecz rodziny ograniczona jest do wypadków, gdy małżonkowie pozostają we wspólnym pożyciu. Jeżeli jednak sąd wydał już nakaz wypłacania małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka, pozostaje on w mocy, mimo ustania wspólnego pożycia po jego wydaniu.

Ze sformułowania art. 28 k.r.o. wynika, że omawianym nakazem sądu mogą być objęte wszelkie należności mające charakter dochodów, nawet dochodów nieregularnych (np. wynagrodzenie rzemieślnika za pracę). Nakaz taki nie może być jednak wydany co do należności, które stanowią substancję majątku dłużnika, np. stanowią odszkodowanie za wywłaszczoną nieruchomość.

PAMIĘTAJ! Łożenie przez twojego małżonka na utrzymanie rodziny jest jego prawnym obowiązkiem. Jeśli go nie spełnia, nie wahaj się uzyskać tego świadczenia drogą sądową. Sąd na pewno uzna twoje roszczenie za zasadne.

2.4. Rodzeństwo

Obowiązek alimentacyjny istnieje między rodzeństwem. Dochodzi on jednak do skutku dopiero wtedy, gdy żadna z wyżej wymienionych osób – tj. współmałżonek, rodzice oraz dzieci uprawnionego do alimentów – nie żyją albo nie są w stanie dostarczyć mu środków utrzymania. Brat lub siostra, w przeciwieństwie do rodziców, może uchylić się od obowiązku alimentacyjnego względem swojego rodzeństwa, jeżeli zadośćuczynienie mu wiązałoby się z nadmiernym uszczerbkiem dla niego samego (dla niej samej) lub dla ich najbliższej rodziny (np. dla dzieci). Jeśli więc twój brat lub siostra mają własne dzieci, które znajdują się na ich utrzymaniu, a świadczenie alimentów na twoją korzyść łączyłoby się dla nich z nadmiernym uszczerbkiem, wówczas nie są oni zobowiązani do wypłacania ci alimentów.

2.5. Inni krewni

Obowiązek alimentacyjny dotyczy również innych krewnych w linii prostej, nie tylko rodziców i dzieci. Obejmuje on krewnych dalszych zstępnych (wnuki i prawnuki) oraz wstępnym (dziadków i pradziadków), przy czym obowiązek alimentacyjny bliższych krewnych wyklucza obowiązek dalszych. Kolejność jest zaś następująca: najpierw zstępni danej osoby, potem wstępni danej osoby, a na końcu jej rodzeństwo. Oznacza to, że jeżeli np. nie można wygzekwować alimentów od ojca małoletniego dziecka (które nie ma jeszcze własnych dzieci), to można domagać się tych świadczeń od rodziców ojca, czyli od dziadków dziecka. Pamiętaj jednak należy, że zgodnie z art. 132 k.r.o., obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swojemu obowiązkowi, lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnień środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone

z nadmiernymi trudnościami. Aby móc uzyskać alimenty od dziadków dziecka, trzeba więc w pozwie wykazać, że ojciec dziecka nie żyje lub jest nieznan, albo że nie wywiązuje się z ciężących na nim zobowiązań alimentacyjnych – czego najlepszym dowodem jest postanowienie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji, które jako dowód należy do pozwu dołączyć.

UWAGA! Kiedy dochodzi się alimentów od osoby zobowiązanej w dalszej kolejności (np. od dziadków dziecka), należy brać pod uwagę ich możliwości zarobkowe i majątkowe, a nie możliwości osoby, która była zobowiązana bliżej (np. ojca dziecka). Oznacza to konieczność ponownego określenia wysokości świadczeń alimentacyjnych.

3. Jak określić wysokość alimentów?

Kodeks rodzinny i opiekuńczy stanowi, iż zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego(tzn Ciebie i Twojego dziecka) oraz zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego (ojca dziecka)

3.1. Usprawiedliwione potrzeby

Pod pojęciem usprawiedliwionych potrzeb kryją się potrzeby bezwzględnie konieczne. Jest to określenie, które w każdym przypadku może oznaczać co innego. To sąd na podstawie badania całokształtu sprawy określa, które potrzeby są bezwzględnie konieczne. Przepisy stanowią, że po rozwodzie (rozstaniu) rodziców standard dziecka nie może ulec pogorszeniu. Jeśli np. do tej pory Twoje dziecko nosiło firmowe obuwie, również teraz powinno je mieć. Dziecko ma również prawo do życia na takim samym poziomie jak rodzice.

Jeśli np. ojciec dziecka jeździ na zagraniczne wakacje, uzasadnioną potrzebą dziecka będą takie wakacje.

Aby przedstawić potrzeby dziecka wypełnij tabelkę zamieszczoną na końcu poradnika. Pamiętaj że wszystkie koszty powinny być przedstawione w ujęciu miesięcznym.

3.2. Zarobkowe i majątkowe możliwości ojca

Wysokość alimentów nie zawsze jest określana tylko i wyłącznie na podstawie wykazywanych aktualnie zarobków. Może się zdarzyć, że zobowiązany ukrywa część dochodów, albo rezygnuje z dobrze płatnego zajęcia lub też ogranicza czas świadczonej przez siebie pracy. **NIE MARTW SIĘ!!!** W takiej sytuacji prawo jest po Twojej stronie. Kodeks Rodzinny i opiekuńczy zakres obowiązku alimentacyjnego uzależnia od możliwości zarobkowych, a więc dochodów, jakie mąż(ojciec dziecka) mógłby osiągnąć przy dołożeniu odpowiednich starań, stosownie do swoich sił i możliwości. Sąd może zatem zasądzić od zobowiązanego rękę alimentacyjną w wysokości wyższej niż aktualnie osiągane dochody, gdy np. posiada on dobrze płatny zawód wyuczony i nie wykonuje go lub też pracuje w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Kodeks stanowi, iż w przypadku, gdy w okresie 3 lat przed sądowym dochodzeniem roszczenia alimentacyjnego osoba zobowiązana bez ważnych powodów zrzekła się majątku lub zatrudnienia, albo zamieniła je na mniej zyskowne, sąd nie uwzględni wynikłej z tego zmiany przy ustaleniu zakresu świadczeń alimentacyjnych.

Pamiętaj że oboje rodzice powinniłożyć na utrzymanie dzieci. Zazwyczaj sądy uznają, że oboje powinni partycypować w kosztach w stosunku 50:50. Jednak gdy nie pracujesz zawodowo, a jedynie świadczysz pracę osobistą na rzecz dzieci, wówczas należy przyjąć proporcje 70 procent ze strony ojca ca 30 procent z Twojej strony

4. Jak uzyskać należne alimenty?

4.1. Alimentacja dobrowolna

Jak zostało już wyżej wspomniane, obowiązek płacenia alimentów strony mogą ustalić same między sobą, zawierając odpowiednią umowę cywilną, najlepiej u notariusza. Umowa ta powinna określać wysokość miesięcznego świadczenia alimentacyjnego oraz termin i sposób jego wpłacania. Strony mogą także dobrowolnie porozumieć się w kwestii alimentów przed sądem, zawierając ugodę sądową.

Zgodnie z art. 184 k.p.c. sprawy cywilne, których charakter na to zezwala, mogą być uregulowane w drodze ugody sądowej, zawartej przed wniesieniem pozwu, w tzw. postępowaniu pojednawczym. Jeśli więc chcesz polubownie rozwiązać problem alimentacji, zamiast wdawać się z mężem czy partnerem w spór sądowy, możesz zwrócić się do sądu rejonowego, w którego okręgu mąż ma miejsce zamieszkania, z prośbą o wezwanie go do próby ugodowej. We wniosku tym powinnaś zwięźle przedstawić sprawę. Postępowanie pojednawcze przeprowadza sąd w składzie jednoosobowym. Pamiętaj jednak, że podczas tego posiedzenia sąd nie pełni roli arbitra, ale osoby, której zadaniem jest pomóc stronom w uzgodnieniu warunków alimentacji.

Poza posiedzeniem pojednawczym, strony mogą także zawrzeć ugodę sądową na każdym etapie toczącego się postępowania, np. procesu o alimenty. Zawarcie ugody kończy postępowanie sądowe w danej sprawie.

Od dnia 10 grudnia 2005 roku masz ponadto możliwość rozwiązywania sporu alimentacyjnego na drodze mediacji. Jest to nowa instytucja w polskiej procedurze cywilnej, wprowadzona ustawą z dnia 28 lipca 2005 roku o zmianie

ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1438). Mediacja w ujęciu czysto teoretycznym oznacza pośredniczenie osoby trzeciej w rozwiązaniu sporu. Mediator nie sądzi ani nie ocenia. Mediatorem może być każda osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych i korzystająca w pełni z praw publicznych, z wyjątkiem czynnych zawodowo sędziów. Zadaniem mediatora jest stworzenie stronom pozostającym w sporze dogodnych warunków do zawarcia ugody. Posługując się często różnymi technikami negocjacyjnymi, podejmuje próby nakłonienia stron do zawarcia obustronnie satysfakcjonującego porozumienia. W prawie polskim mediacja ma charakter uniwersalny.

Pamiętaj, że mediacja jest zawsze dobrowolna – nie można zmusić stron do negocjacji i zawarcia ugody. Jeżeli zgodziłaś się na nią, ale nie spełni ona twoich oczekiwań, możesz ją w każdej chwili przerwać; wówczas sprawą ponownie zajmie się sąd na zasadach ogólnych. Mediację prowadzi się na podstawie uprzednio zawartej między stronami umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Co do zasady, prowadzić ją można w każdym momencie, z tym, że po wszczęciu postępowania sądowego, po zamknięciu pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę, sąd może skierować strony do mediacji tylko na ich zgodny wniosek. Co więcej, mediacja jest niejawną, co oznacza, że mediator jest obowiązany do zachowania tajemnicy odnośnie faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji. Z obowiązku tego zwolnić go mogą strony.

Mediacja jest bardzo konkurencyjną formą dla zwykłego postępowania sądowego, w tym postępowania pojednawczego. Gwarantuje ona stronom tajność postępowania, dyskrecję oraz fachowość mediatora. Bezstronny, wybrany przez zainteresowane strony mediator zwiększa szansę na dojście do kom-

promisu. Pozwala zawrzeć porozumienie w warunkach negocjacji, a co najważniejsze – ugodę, która ma moc prawną ugody sądowej.

UWAGA! Ugoda sądowa zawarta w trakcie postępowania pojednawczego lub postępowania mediacyjnego stanowi tytuł egzekucyjny, czyli – w zakresie wykonalności – zrównana jest z wyrokiem sądowym. Z taką ugodą możesz iść do komornika, gdyby ojciec dziecka nie chciał wykonać postanowień tam zapisanych.

4.2. Sądowe dochodzenie alimentów

Jeśli strona, która zobowiązana jest do płacenia alimentów, płaci je dobrowolnie, nie ma żadnego problemu. Kłopoty zaczynają się wtedy, gdy alimentów od takiej osoby uzyskać nie można. Nie myśl jednak, że jest to sytuacja bez wyjścia i nie masz możliwości wyegzekwowania należnych dzieciom świadczeń. Interesy dzieci chroni prawo, które przewiduje w takiej sytuacji możliwość wystąpienia:

- do sądu – z pozwem o alimenty, jeśli nie zostały one jeszcze orzeczone;
- do sądu – z pozwem o podwyższenie alimentów, jeśli uważasz, że alimenty zasądzone są zbyt niskie;
  - do zakładu pracy dłużnika – jeśli masz wyrok alimentacyjny, a zobowiązany nie wywiązuje się z obowiązku alimentacji, możesz zwrócić się bezpośrednio do zakładu pracy dłużnika; zakład pracy ma obowiązek potrącać kwotę zasądzonych alimentów bezpośrednio z jego wynagrodzenia i przekazywać ją tobie;
- do naczelnika zakładu karnego – jeśli osoba zobowiązana do płacenia alimentów odbywa karę pozbawienia wolności, alimenty będą ci wypłacane z wynagrodzenia, które uzyskuje ona za pracę w zakładzie karnym, o ile taką wykonuje;
- do komornika (patrz rozdział 3.3.: „Egzekucja alimentów – postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych”).

UWAGA! Pozew o alimenty oraz o podwyższenie alimentów jest zwolniony od opłat sądowych (tzw. kosztów sądowych).

Zanim złożysz pozew w sądzie, spróbuj po raz ostatni dobrowolnie nakłonić osobę zobowiązaną do alimentacji do wywiązywania się z tego obowiązku. Możesz zwrócić się do niej z „wezwaniami” zapłaty alimentów (lub wyższych alimentów) i dać jej kilkudniowy albo kilkunastodniowy termin na odpowiedź lub zapłatę. Najlepiej zrób to w formie listu poleconego (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru). Będziesz wtedy miała dowód jego nadania, a tym samym dowód, że starałaś się ugodowo rozwiązać konflikt z dłużnikiem. Jeżeli zdecydowałaś się na drogę sądową, musisz przygotować pozew o alimenty, a następnie złożyć go w Sądzie Rejonowym, w Wydziale Rodzinnym i Nieletnich, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego (czyli ojca dziecka) albo właściwym ze względu na miejsce zamieszkania powoda (czyli ciebie albo gdy występujesz w imieniu małoletnich dzieci ze względu na miejsce zamieszkania dzieci). Jest to tzw. właściwość miejscowa przemienne – kodeks w pewnych wypadkach daje powodowi możliwość wyboru sądu. Właściwość przemienne umożliwia powodowi (np. tobie) wystąpienie z pozwem do sądu w danym wypadku najdogodniejszego, np. z uwagi na bliskość sądu od twojego miejsca zamieszkania.

W pozwie musisz napisać, jakiej wysokości alimentów żądasz i uzasadnić, dlaczego uważasz, że sąd powinien przychylić się do twojego żądania. Pamiętaj, że ustalając wysokość należnych alimentów sąd bierze pod uwagę uzasadnione potrzeby dziecka oraz możliwości zarobkowe ojca (wzór pozwu w rozdział: 12.1.). Pamiętaj także, że sąd nie przyzna ci alimentów w kwocie wyższej, niż ta, której zażadasz. Może natomiast przyznać ci alimenty niższe. Do pozwu powinnaś dołączyć dokumenty potwierdzające twoje żądania i twierdzenia, w szczególności:

- odpis aktu urodzenia dziecka; (odpis skrócony wydany nie później niż trzy miesiące przed datą złożenia pozwu)
- informacje o zarobkach ojca (jeśli ich nie znasz, poproś w pozwie sąd, aby zobowiązał pozwanego do przedłożenia na rozprawę stosowanych zaświadczeń);
- zaświadczenie o wysokości swoich zarobków;
- dokumenty świadczące o kosztach utrzymania dziecka: rachunki, zaświadczenia lekarskie itp.

Pozew składasz w biurze podawczym w sądzie, lub przesyłasz listem poleconym za potwierdzeniem odbioru (pozew sporządza się w 3 egzemplarzach – dwa pozostają w sądzie, a jeden, poświadczony w biurze podawczym, zatrzymujesz dla siebie) i czekasz na zawiadomienie o terminie pierwszej rozprawy. O wyznaczonym terminie zarówno ty, jak i osoba pozwana, zostaniecie powiadomieni drogą pocztową. O tym, jak wygląda posiedzenie sądowe, możesz przeczytać w rozdziale 10.: „Na sali sądowej”.

WAŻNE! Może zdarzyć się taka sytuacja, że zanim otrzymasz wyrokiem sądu alimenty na dziecko, od złożenia pozwu do zakończenia sprawy alimentacyjnej upłynie okres kilku miesięcy. W pozwie o alimenty powinnaś więc wystąpić o zabezpieczenie powództwa, aby sąd, postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym (tj. bez udziału stron), zobowiązał ojca do łożenia na utrzymanie dziecka już na czas trwania procesu. Dołącz wówczas do pozwu rachunki związane z wydatkami na dziecko, określ, jakie ma ono jeszcze inne potrzeby, na opłacenie których cię nie stać i uzasadnij, że ojciec nie łoży na jego utrzymanie, przenosząc ten ciężar wyłącznie na ciebie.

4.3. Zabezpieczenie alimentacyjne

W pozwie o alimenty powinnaś więc wystąpić o zabezpieczenie powództwa, aby sąd, postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym (tj. bez udziału stron) w terminie 7 dni od dnia złożenia pozwu, zobowiązał ojca do łożenia na utrzymanie dziecka już na czas trwania procesu. Nie musisz

wówczas udowodnić potrzeb dziecka oraz możliwości finansowych i majątkowych ojca. Wystarczy, że je uprawdopodobnisz. Dołącz wówczas do pozwu rachunki związane z wydatkami na dziecko, określ, jakie ma ono jeszcze inne potrzeby, na opłacenie których cię nie stać i uzasadnij, że ojciec nie łoży na jego utrzymanie, przenosząc ten ciężar wyłącznie na ciebie. Termin 7-dniowy jest terminem instrukcyjnym, tzn. jego niedochowanie nie powoduje żadnych ujemnych konsekwencji. Pamiętaj, że po upływie tego terminu możesz udać się do Biura Obsługi Interesantów i prosić o szybkie wydanie postanowienia o zabezpieczeniu. W przypadku gdy i to nie skutkuje, możesz udać się na rozmowę do Przewodniczącego Wydziału i poprosić o wydanie takiego postanowienia. Grzeczna rozmowa bardzo pomaga i przyspiesza otrzymanie stosownego postanowienia.

4.4. Egzekucja alimentów – postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

Często zdarza się, że pomimo tego, iż sąd wydał wyrok zasądający alimenty, osoba zobowiązana w dalszym ciągu uchyla się do ich płacenia. Pamiętaj, w takiej sytuacji nie jesteś bezradna! Możesz wystąpić na drogę przymusowego egzekwowania tych świadczeń. W tym celu powinnaś zwrócić się do komornika, który ma obowiązek ściągnięcia należnych ci od dłużnika alimentów. W Sądzie Rejonowym, w którym został wydany wyrok alimentacyjny, znajdziesz informacje o komornikach i ich rewirach.

Najłatwiej wyegzekwować alimenty od osoby, która ma stałą pracę. Komornik zwraca się wtedy bezpośrednio do zakładu pracy dłużnika, a ten potrąca zasądzone alimenty z jego pensji i przekazuje je bezpośrednio osobie uprawnionej. Z wynagrodzenia za pracę można potrącać na rzecz alimentów kwotę nie

wyższą niż $\frac{3}{5}$ wynagrodzenia, bez względu na wysokość przysługującego pracownikowi w danym okresie wynagrodzenia. W trybie egzekucji wynagrodzenia za pracę prowadzi się również egzekucję ze świadczeń wypłacanych przez ZUS (renty, emerytury) oraz z innych świadczeń związanych ze stosunkiem pracy. Zajęcie części wynagrodzenia obowiązuje również wtedy, gdy dłużnik nawiąże nowy stosunek pracy.

Sprawa komplikuje się, gdy dłużnik alimentacyjny oficjalnie nie pracuje albo gdy się ukrywa, a osoba uprawniona do alimentów nie jest w stanie ustalić, gdzie on przebywa i z czego się utrzymuje. Dotychczas, w takiej sytuacji ściągnięcie od niego alimentów graniczyło niemalże z cudem, jako że to właśnie na uprawnionym ciążył obowiązek wskazania komornikowi miejsca pobytu dłużnika oraz majątku, z którego ma on przeprowadzić egzekucję. Dziś, po wejściu w życie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz wznowieniu instytucji funduszu alimentacyjnego, sytuacja nie wygląda już tak beznadziejnie. Nowe przepisy nakładają bowiem na komornika liczne obowiązki i zmuszają go do aktywnego szukania sposobów ściągnięcia należnych świadczeń. Zobowiązują one również inne podmioty publiczne – gminy, ośrodki pomocy społecznej, sądy i Policję – do współpracy z komornikiem i przewidują liczne sankcje dla dłużników nie wywiązujących się z płacenia alimentów.

I tak, zgodnie z nowymi regulacjami, osoba składająca do komornika wniosek o wszczęcie egzekucji alimentów, nie ma już obowiązku wskazywania sposobu egzekucji, ani majątku dłużnika, z którego ma być przeprowadzona. Jeśli tego nie uczyni, uważa się, że jej wniosek dotyczy wszystkich dopuszczalnych sposobów egzekucji, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Komornik ma prawo samodzielnie decydować o tym, z jakiego majątku ściąganie należne świadczenia. Może on na przykład wyegzekwować alimenty z rachunku bankowego dłużnika. Komornik jest ponadto zobowiązany z urzędu

przeprowadzić dochodzenie w celu ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika oraz jego miejsca zamieszkania. Takie poszukiwania musi on przeprowadzać okresowo w odstępach nie dłuższych niż 6 miesięcy. Jeżeli jego działania okażą się bezskuteczne, może on zażądać od Policji podjęcia stosownych czynności w celu ustalenia miejsca zamieszkania i miejsca pracy dłużnika. Może on także wystąpić do sądu z wnioskiem o wszczęcie postępowania o ujawnienie majątku dłużnika.

Warto dodać, że uprawniony do alimentów może złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji alimentów według swego uznania: albo u komornika właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby zobowiązanej do ich płacenia albo do komornika właściwego ze względu na swoje miejsce zamieszkania.

Jeśli działania komornika nie przyniosą oczekiwanych rezultatów i egzekucja okaże się bezskuteczna, tzn. dłużnik nie zapłaci alimentów za trzy miesiące, komornik musi poinformować o tym gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika. Chodzi tu o urząd gminy lub upoważniony ośrodek pomocy społecznej. Od tego momentu oba te podmioty muszą ze sobą współpracować. Komornik ma obowiązek informować gminę o stanie egzekucji alimentów i przyczynach jej bezskuteczności. Gmina jest natomiast zobowiązana do przekazywania komornikowi sądowemu wszelkich informacji, które mogą pomóc mu w skutecznym przeprowadzeniu egzekucji. Informacje takie gmina może uzyskać, zlecając ośrodkowi pomocy społecznej przeprowadzenie wywiadu środowiskowego u dłużnika, który pozwoli ustalić przyczyny niewywiązywania się przez niego z obowiązku alimentacji oraz określić środki zaradcze. Co najmniej raz na pół roku komornik musi też przekazywać informacje o podejmowanych przez siebie krokach prezesowi sądu. Działania komornika kontroluje także gmina. Zawiadamia ona sąd o wszelkich przejawach jego opieszałości i niekompetencji.

Jeśli okaże się, że powodem, dla którego dłużnik nie płaci alimentów, jest brak pracy, gmina dłużnika powinna zwrócić się do właściwego urzędu pracy o przedstawienie informacji o możliwościach aktywizacji zawodowej dłużnika, a w przypadku braku możliwości zatrudnienia – z wnioskiem do starosty o skierowanie dłużnika do prac organizowanych na zasadach robót publicznych, dzięki którym mógłby on zarobić pieniądze na poczet zaległych alimentów. Jeśli dłużnik będzie uniemożliwiał przeprowadzenie wywiadu środowiskowego lub nie przyjmie oferowanej mu pracy, gmina lub ty sama możesz złożyć wniosek o jego ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 k.k. (bliżej o tym, zobacz rozdział 5.: „Uchylenie się od płacenia alimentów jest przestępstwem!”). Po złożeniu wniosku o ściganie, gmina dłużnika może także złożyć wniosek do starosty o zatrzymanie jego prawa jazdy. Zwrot zatrzymanego prawa jazdy może nastąpić dopiero po ustaniu przyczyny jego zatrzymania, a więc gdy dłużnik przyjmie proponowaną mu pracę, umożliwi przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, albo gdy dokona spłat zaległych rat alimentacyjnych. O zwrot prawa jazdy wnioskuje gmina. Jeśli dojdzie do zawiadomienia o przestępstwie niealimentacji, gmina wierzyciela może ponadto wytoczyć powództwo o alimenty przeciwko osobie zobowiązanej w dalszej kolejności do łożenia na uprawnionego. Zazwyczaj będą to dziadkowie (bliżej o obowiązku alimentacji między dalszymi krewnymi patrz rozdział 2.5.).

Jeśli pomimo podjętych działań egzekucja nadal będzie bezskuteczna i dojdzie do powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy, komornik z urzędu złoży wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego o wpisanie dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych.

W praktyce często zdarzają się sytuacje, w których do płacenia alimentów zobowiązane są osoby odbywające karę pozbawienia wolności. Również od takich osób można ściągnąć ali-

menty. W takim wypadku komornik zwraca się do naczelnika właściwego zakładu karnego i zobowiązuje go do wypłacania za- ległych alimentów z wynagrodzenia otrzymywanego przez dłuż- nika-więźnia za pracę. Oczywiście skuteczność takiej egzekucji uzależniona jest od tego, czy w czasie odbywania kary pozba- wienia wolności dłużnik pracuje. Musisz jednak wiedzieć, że osadzeni, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, są zatrud- niani w pierwszej kolejności przed innymi więźniami.

Poza tym gmina ma obowiązek, jeżeli dłużnik alimenta- cyjny nie płaci alimentów przez conajmniej 6 miesięcy i w zamian płacone są świadczenia z funduszu alimentacyj- nego, zgłoszenia dłużnika alimentacyjnego do biura infor- macji gospodarczej. Umieszczenie tam dłużnika uniemożli- wi mu zaciągnięcie kredytu lub wzięcie pożyczki.

4.5. Przedawnienie roszczeń alimentacyjnych

Uprawnienie do żądania alimentów nie ulega przedawnie- niu. Z upływem trzech lat przedawnia się jedynie roszczenie z tytułu poszczególnych rat alimentacyjnych.

Jeśli tylko zachodzą przesłanki obowiązku alimentacyjne- go, tzn. uprawniony znajduje się w niedostatku lub nie jest w stanie samodzielnie się utrzymać (np. małoletnie dziecko) może żądać od zobowiązanego zapłaty świadczenia alimenta- cyjnego. Jeśli natomiast zobowiązany nie płaci poszczegól- nych rat alimentacyjnych roszczenie o zapłatę tych rat wraz z odsetkami przedawnia się z upływem trzech lat od dnia kie- dy rata winna być zapłacona. Gdy ojciec nie płaci alimentów np. od 5 lat, zapłata alimentów za 2 pierwsze lata uległa przedawnieniu.

5. Jak uzyskać pomoc materialną, gdy alimentów nie można wyegzekwować?

Egzekucja komornicza należnych alimentów nie zawsze przynosi oczekiwane skutki, zwłaszcza gdy dłużnik nie pracuje, nie posiada majątku, z którego można byłoby je ściągnąć, albo gdy celowo uchyla się od ich płacenia. Zgodnie z ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, która weszła w życie dnia 1 października 2008 r. rodzic, znajdujący się w trudnej sytuacji majątkowej, może otrzymać pomoc finansową. Jest ona jednak uzależniona od tego, czy posiada on wyrok zasądający alimenty od drugiego rodzica oraz czy nie przekracza określonego progu dochodowego. Jeśli alimenty zostały zasądzone, a zobowiązany ojciec ich nie płaci, matka samotnie wychowująca dziecko może ubiegać się o świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz pod – warunkiem, że spełnia przewidziane w ustawie kryteria dochodowe – o zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, poza dodatkiem z tytułu samotnego wychowywania dziecka. Jeśli natomiast samotna matka nie pozwała do sądu nie płacącego na dziecko ojca, co do zasady nie otrzyma ona ani świadczenia z funduszu alimentacyjnego, ani zasiłku rodzinnego z dodatkami.

Jeśli samotnie wychowujesz dziecko i chcesz otrzymywać świadczenia rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego, musisz wystąpić do sądu z powództwem o alimenty.

Jeżeli jednak masz zasądzone alimenty od ojca dziecka i nadal z nim żyjesz, a on tych alimentów nie płaci, również będziesz mogła ubiegać się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego, w przypadku spełnienia wymogu dotyczącego progu dochodowego wyraźnie określonego w ustawie.

5.1. Świadczenie z funduszu alimentacyjnego

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego jest nową formą pomocy finansowej dla osób niezamożnych, które samotnie wychowują dzieci i nie mogą wyegzekwować alimentów od drugiego z rodziców. Jest to kwota pieniężna wypłacana osobie uprawnionej do alimentów (dziecku) na poczet należnych jej świadczeń alimentacyjnych. Świadczenie wypłaca gmina, w której mieszka osoba uprawniona do alimentów. Ma ono charakter świadczenia zwrotnego, albowiem dłużnik alimentacyjny (najczęściej ojciec dziecka) jest zobowiązany do zwrócenia gminie należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami. Odsetki natomiast są naliczane od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego do dnia spłaty.

O przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego mogą się ubiegać wyłącznie osoby, które mają sądownie orzeczone alimenty i tylko wówczas, gdy egzekucja komornicza tych alimentów okazała się bezskuteczna (tj. jeśli **w okresie ostatnich dwóch miesięcy nie wyegzekwowano pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych**). Jeśli zatem nie wystąpiłaś do sądu o alimenty, twoje dzieci nie otrzymają świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Prawo do ubiegania się o świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje:

- osobie do ukończenia przez nią 18 roku życia;
- osobie, która uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia;
- osobie, która posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo.

UWAGA! Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują wszystkim uprawnionym, którzy nie przekraczają wskazanego dochodu oraz mają zasądzone prawomocnym wyrokiem alimenty.

Prawo do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ograniczone jest kryterium dochodowym. Dziecko (lub dorosła osoba ucząca się) otrzyma świadczenie tylko wtedy, jeśli dochód jej rodziny, w przeliczeniu na osobę, nie przekracza kwoty 725 zł netto miesięcznie. Mimo spełnienia kryterium dochodowego, a także warunku bezskutecznej egzekucji orzeczonych alimentów, osoba uprawniona do alimentów nie otrzyma świadczenia, jeśli:

- została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, tj. w domu pomocy społecznej, placówce opiekuńczo-wychowawczej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, a także szkole wojskowej lub innej szkole, jeżeli zapewniają one nieodpłatne pełne utrzymanie;
- została umieszczona w rodzinie zastępczej;
- jest pełnoletnia i posiada własne dziecko;
- zawarła związek małżeński.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego wypłacane jest w kwocie równej wysokości orzeczonych przez sąd alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł. Oznacza to, że jeśli sąd zasądził na rzecz twojego dziecka alimenty w wysokości 750 złotych, a egzekucja tych świadczeń okazała się całkowicie bezskuteczna, przysługuje ci świadczenie z funduszu alimentacyjnego w wysokości 500 zł.

W przypadku ustalenia łącznej kwoty alimentów dla kilku osób uprawnionych (np. dla trójki dzieci, na rzecz których zostały zasądzone alimenty), za kwotę alimentów przysługujących jednej osobie uważa się część łącznej kwoty proporcjonalną do liczby osób, na które zostały zasądzone alimenty. Natomiast, w razie ustalenia alimentów więcej niż jednym tytułem wykonawczym (np. dwoma wyrokami alimentacyjnymi) od rodziców dziecka, za kwotę alimentów przysługujących jednej osobie uważa się kwotę alimentów przysługują-

cych na podstawie wszystkich tytułów wykonawczych, tj. wyroków alimentacyjnych.

UWAGA! Nowe przepisy przewidują specjalny sposób przekazywania świadczenia z funduszu alimentacyjnego w sytuacji, gdy ośrodek pomocy społecznej poinformuje gminę, która je wypłaca, że osoba, która otrzymuje świadczenie, marnotrawi otrzymane pieniądze lub wydatkuje je niezgodnie z przeznaczeniem. W takich okolicznościach, gmina może przekazać całość lub część zaliczki świadczenia z funduszu alimentacyjnego nie w gotówce, ale w formie pomocy rzeczowej, np. w postaci produktów spożywczych, odzieży, leków itp.

Jeśli twoje dziecko spełnia kryteria przewidziane przez ustawę – ma zasądzone alimenty, których nie można wyegzekwować i dochód twojej rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza 725 zł netto miesięcznie – możesz w jego imieniu, jako przedstawiciel ustawowy, ubiegać się o przyznanie mu świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Prawo do świadczenia ustala urząd gminy lub ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. Wniosek o przyznanie świadczenia składasz osobiście do odpowiedniego organu. Masz obowiązek dołączyć to tego wniosku zaświadczenie o bezskuteczności prowadzonego postępowania egzekucyjnego oraz informację o wysokości ściągniętych alimentów, które otrzymasz od komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne. Poza złożeniem wniosku, ciąży na tobie również obowiązek przedłożenia następujących dokumentów:

- oświadczenia o spełnieniu warunków przewidzianych w ustawie, w szczególności oświadczenia, że twoje dziecko nie przebywa w rodzinie zastępczej, instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, nie zawarło związku małżeńskiego oraz nie jest pełnoletnie i nie posiada własnego dziecka;
- oświadczenia, że przekazałaś komornikowi wszystkie znane ci informacje niezbędne do przeprowadzenia egzekucji;
- oświadczenia o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych w dal-

szej kolejności do alimentowania twojego dziecka, a więc np. o dziadkach;

- innych zaświadczeń i dokumentów określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych **oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.**

Formularze wszystkich tych oświadczeń otrzymasz w gminie lub ośrodku pomocy społecznej.

Jeśli twojemu dziecku zostanie przyznane świadczenie z funduszu alimentacyjnego, będzie ono wypłacane od miesiąca, w którym wpłynął wniosek do właściwego organu, nie wcześniej jednak niż od początku okresu świadczeniowego, do jego zakończenia (okres świadczeniowy trwa od dnia 1 października do dnia 31 września następnego roku kalendarzowego).

Warto ponadto, abyś wiedziała, że wypłata świadczenia zostanie wstrzymana, jeśli:

- odmówisz udzielenia lub nie udzielił – w wyznaczonym terminie – wyjaśnień, co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń (np. informacji o wysokości dochodu na członka rodziny);
- odmówisz udzielenia organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne informacji, mających wpływ na skuteczność egzekucji lub udzielił informacji nieprawdziwych;
- nie podejmiesz świadczenia przez trzy kolejne miesiące kalendarzowe.

Jeśli jednak wznowienie wypłaty wstrzymanego świadczenia nie nastąpi do końca okresu świadczeniowego, tj. do 30 września, prawo do świadczenia wygaśnie.

Pamiętaj, że jeśli pobrałaś świadczenie nienależnie, będziesz musiała je zwrócić razem z ustawowymi odsetkami, chyba że gmina umorzy ci tę należność, uwzględniając twoją sytuację dochodową i rodzinną.

5.2. Świadczenia rodzinne

Świadczenia rodzinne to świadczenia socjalne finansowane z budżetu państwa, przeznaczone na dofinansowanie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka (zasiłek rodzinny z dodatkami) lub wydatków związanych z zapewnieniem opieki i pomocy osobie niepełnosprawnej (świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne).

System świadczeń rodzinnych wprowadzony został dnia 1 maja 2004 roku. Uprościł on obowiązujące zasady przyznawania pomocy finansowej najbardziej potrzebującym rodzinom. W miejsce szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń i zasiłków, wprowadził tylko jeden zasiłek rodzinny z dodatkami, do którego prawo ma każda rodzina spełniająca kryterium dochodowe określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych. Po wejściu w życie przepisów ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, sytuacja nie uległa istotnej zmianie. Warunkiem otrzymania zasiłku rodzinnego przez osobę samotnie wychowującą dziecko jest nadal nie tylko spełnianie kryterium dochodowego, ale także – poza nielicznymi wyjątkami – posiadanie wyroku lub ugody sądowej zasądzającej alimenty na rzecz dziecka.

(A) Zasiłek rodzinny

Prawo do ubiegania się o zasiłek rodzinny i dodatki przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka, czyli osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, która wystąpiła do sądu rodzinnego z wnioskiem o przysposobienie dziecka;
- osobie uczącej się – czyli osobie pełnoletniej uczącej się, nie będącej na utrzymaniu rodziców – w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym (lub ugodą sądową) prawa do alimentów z ich strony.

Zasiłek rodzinny przysługuje rodzicom, jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub opiekunowi faktycznemu, do ukończenia przez dziecko: – 18 roku życia; – nauki w szkole – jednak nie w szkole wyższej i nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia; – 24 roku życia – jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub studiuje i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobie uczącej się zasiłek rodzinny przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki w szkole lub studiowania, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

W okresie zasiłkowym od dnia 1 listopada 2011 do dnia 31 października 2012 roku zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje rodzinie i osobie uczącej się, jeśli jej miesięczny dochód, w przeliczeniu na osobę, nie przekroczył 504 zł netto, a gdy w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne – 583 zł netto. Zasiłek przysługuje zatem np. rodzinie z dwójką dzieci, której łączny miesięczny dochód wynosił maksymalnie 2.016 zł netto miesięcznie ($504 \times 4 = 2.016$), a np. samotnej matce z jednym niepełnosprawnym dzieckiem, gdy uzyskiwany przez nią dochód nie przekraczał miesięcznie 1.166 zł netto ($583 \times 2 = 1.166$). Od listopada 2012 zacznie obowiązywać nowy okres zasiłkowy i wzrośnie kryterium dochodowe i wyniesie 552,30 zł na osobę w rodzinie i 639,90 w wypadku dziecka niepełnosprawnego.

Dochód rodziny oblicza się, biorąc pod uwagę dochody osiągnięte w danym roku kalendarzowym przez wszystkich jej członków. Do rodziny zalicza się zaś małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego oraz pozostające na ich utrzymaniu dzieci do ukończenia przez nich 25 roku życia, a także dziecko, które ukończyło 25 rok życia, legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością rodzinie przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Do rodziny nie wlicza się natomiast dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego,

dziecka pozostającego w związku małżeńskim, a także pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko. O uprawnieniu do zasiłku rodzinnego decyduje kwota dochodu netto, po odliczeniu podatku dochodowego oraz obowiązkowych składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne. Od dochodu odlicza się także kwoty alimentów płaconych przez rodzinę na rzecz osób trzecich.

Do dochodu dolicza się natomiast kwoty faktycznie otrzymywanych alimentów na dzieci oraz kwoty pobranego świadczenia z funduszu alimentacyjnego, a także wszystkie stypendia przyznawane uczniom i studentom. Do dochodu rodziny nie wlicza się m.in. świadczeń z pomocy społecznej, przysługujących na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

W przypadku, gdy przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie lub dochód osoby uczącej się przekracza granicę odpowiednio 504 zł lub 583 zł, o kwotę niższą lub równą kwocie odpowiadającej najniższemu zasiłkowi rodzinnemu przysługującemu w okresie, na który jest przyznawany, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym. Jeśli jednak przekroczenie dochodu nastąpi także w kolejnym roku kalendarzowym, zasiłek rodzinny nie będzie przysługiwał.

Zasiłek rodzinny przysługuje rodzinie, która spełnia kryterium dochodowe, do ukończenia przez dziecko 18 roku życia, a jeśli dziecko się uczy – ale nie w szkole wyższej – do ukończenia przez nie 21 roku życia. Natomiast w przypadku dziecka z orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, które kontynuuje naukę w szkole lub studiuje, zasiłek rodzinny z dodatkami przysługuje do ukończenia przez nie 24 roku życia. Zasiłek rodzinny przysługuje także osobie uczącej się w szkole lub studiującej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Pomimo spełniania kryterium dochodowego, zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli:

- dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim;
- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, czyli w: domu pomocy społecznej, placówce opiekuńczo-wychowawczej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, a także szkole wojskowej lub innej szkole, jeżeli zapewniają one nieodpłatne pełne utrzymanie;
- dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej;
- osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie;
- pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko;
- członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy stanowią inaczej.

Ponadto, zasiłek rodzinny nie przysługuje osobie samotnie wychowującej dziecko, jeśli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:

- rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje;
- ojciec dziecka jest nieznany;
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone;
- sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczeń alimentacyjnych na rzecz tego dziecka.

Podkreślić należy, że zasada ta dotyczy wyłącznie osób samotnie wychowujących dziecko. Nie dotyczy ona zatem osób pozostających w związkach małżeńskich oraz osób, które faktycznie wychowują z drugim z rodziców co najmniej jedno wspólne dziecko.

Począwszy od listopada 2011 roku kwota zasiłku rodzinnego wynosi:

- 68 zł – na dziecko w wieku do 5 lat;
- 91 zł – na dziecko w wieku od 5 do 18 lat;
- 98 zł – na dziecko w wieku powyżej 18 lat (maksymalnie do 24 lat).

Podobnie jak w przypadku świadczenia z funduszu alimentacyjnego, przepisy przewidują, że gdy ośrodek pomocy społecznej poinformuje gminę, która wypłaca zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, o marnotrawieniu otrzymanych pieniędzy lub wydatkowania ich niezgodnie z przeznaczeniem, gmina może przekazać całość lub część świadczeń w formie pomocy rzeczowej.

Dodatki do zasiłku rodzinnego

Rodzinom i osobom uprawnionym do zasiłku rodzinnego na dzieci przysługują różnorodne jednorazowe lub okresowe dodatki.

(a) Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka

Dodatek z tytułu samotnego wychowania dziecka przysługuje tylko wówczas, jeśli nie masz zasądzonych alimentów, z jednego z następujących powodów:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje;
- ojciec dziecka jest nieznany;
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.

Jeżeli natomiast masz zasądzone alimenty i egzekucja tych świadczeń jest bezskuteczna, to możesz ubiegać się o świadczenie z funduszu alimentacyjnego, ale nie przysługuje ci wówczas dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka!!!

Pamiętaj, że dodatek ten może być przyznawany wyłącznie osobie (matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu oraz opiekunowi prawnemu dziecka), która wychowuje dziecko samotnie. Oznacza to, że aby go otrzymać, musisz faktycznie sama wychowywać dziecko, a ponadto być osobą niezamężną, rozwiedzioną, wdową albo pozostawać w separacji orze-

czony prawomocnym wyrokiem sądu. Pamiętaj także, że organ właściwy do przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych może przeprowadzić wywiad środowiskowy, jeżeli nabierze podejrzeń, że wbrew deklaracjom nie wychowujesz dziecka sama.

Dodatek z tytułu samotnego wychowania dziecka przysługuje w wysokości:

- 170 zł miesięcznie na każde dziecko, nie więcej jednak niż 340 zł miesięcznie na wszystkie dzieci;
- w przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, kwotę dodatku zwiększa się o 80 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160 zł na wszystkie dzieci.

PAMIĘTAJ! W przypadku wyboru dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka nie przysługuje na żadne dziecko w rodzinie.

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje na dziecko uprawnione do zasiłku rodzinnego do ukończenia przez nie 18 roku życia lub 21 roku życia – gdy uczy się w szkole. Jeśli natomiast dziecko legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności i kontynuuje naukę w szkole lub studiuje, okres ten wydłuża się do 24 roku życia. Dodatek ten przysługuje również osobie uczącej się, jeżeli oboje rodzice nie żyją.

(b) Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

Dodatek ten przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu albo opiekunowi prawnemu, na trzecie i następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego. Obecnie wynosi on 80 zł miesięcznie.

(c) Dodatek z tytułu urodzenia dziecka

Dodatek ten wypłacany jest jednorazowo i wynosi 1000 zł na każde dziecko. Oznacza to, że – np. w sytuacji urodzenia trojaczków – dodatek wypłacany jest w potrójnej wysokości. Przysługuje on matce, ojcu lub opiekunowi prawnemu dziecka. Może się o niego starać także opiekun faktyczny, czyli osoba, która wystąpiła do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka, jeśli dodatek ten nie został wcześniej przyznany rodzicom (opiekunowi prawnemu). Wniosek o dodatek można składać do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia. Od dnia 1 stycznia 2012 roku dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeżeli kobieta pozostała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. W tym wypadku, fakt pozostawania pod opieką medyczną należy potwierdzić zaświadczeniem lekarskim.

(d) Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

Dodatek ten ma charakter okresowy i należy się osobom przebywającym na urlopie wychowawczym – matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu oraz opiekunowi prawnemu, jeśli sprawuje on faktyczną opiekę nad dzieckiem, a dochód na jednego członka rodziny nie przekracza 504 zł netto. Dodatek wynosi 400 zł miesięcznie i wypłacany jest przez okres:

- 24 miesiące;
- 36 miesięcy – jeżeli osoba ubiegająca się o ten dodatek sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu;
- 72 miesięcy – w razie sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym, legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych, wypłaca się tylko jeden dodatek.

Dodatek nie przysługuje, jeśli osoba na urlopie wychowawczym bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do tego urlopu pozostawała w zatrudnieniu krócej niż 6 miesięcy. Nie ma prawa do dodatku także osoba, która w okresie urlopu wychowawczego otrzymuje zasiłek macierzyński, podjęła lub kontynuuje pracę zarobkową, **która uniemożliwia sprawowanie bezpośredniej opieki nad dzieckiem** oraz osoba, której dziecko przebywa przez więcej niż 5 dni w tygodniu w placówce zapewniającej opiekę całodobową – w żłobku, przedszkolu, zakładzie opieki zdrowotnej, chyba że dziecko jest niepełnosprawne lub chore i przebywa w tych placówkach w celach terapeutycznych. Prawo do dodatku tracą także osoby, które przestały osobiście sprawować opiekę nad dzieckiem.

(e) Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

O dodatek ten może ubiegać się matka, ojciec, opiekun prawny lub faktyczny dziecka, a także pełnoletnia osoba ucząca się. Dodatek wypłacany jest na dziecko, które legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności i nie ukończyło jeszcze 16 roku życia, a także na dziecko starsze – do 24 lat, o ile legitymuje się ono orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek wypłacany jest miesięcznie w wysokości:

- 60 zł – na dziecko do 5 roku życia;
- 80 zł – na dziecko w wieku od 6 do 24 roku życia.

(f) Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek ten jest przeznaczony na pokrycie zwiększonych wydatków, wynikających z faktu rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole podstawowej, gimnazjalnej, ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej. Przysługuje raz w roku szkolnym w wysokości 100 zł na każde dziecko. O dodatek ten ubiegać się może rodzic, opiekun prawny albo faktyczny dziecka, a także osoba pełnoletnia, która kontynuuje naukę i sama się utrzymuje. Dodatek ten przysługuje również na dziecko roz-

poczynające roczne przygotowanie przedszkolne. [O dodatek ten można wystąpić tylko do końca okresu zasiłkowego, w którym rozpoczyna się rok szkolny.]

(g) Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek ten przysługuje rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka oraz uczącej się osobie pełnoletniej, przez okres 10 miesięcy w roku (od września do czerwca następnego roku kalendarzowego). Obecnie dodatek ten wynosi:

- 90 zł miesięcznie – na dziecko zamieszkujące w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności;
- 50 zł miesięcznie – na dziecko dojeżdżające z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej.

(i) Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, tzw. „becikowe”

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka jest świadczeniem, które przysługuje z tytułu urodzenia dziecka, niezależnie od uprawnień do zasiłku rodzinnego i dodatku. Przy ustalaniu uprawnień do „becikowego” nie bierze się pod uwagę dochodu rodziny. Przysługuje on matce, ojcu lub opiekunowi prawnemu dziecka w przypadku urodzenia żywego dziecka i wynosi 1000 zł.

Pisemny wniosek o jednorazową zapomogę należy złożyć w miejscu, gdzie wypłacane są świadczenia rodzinne (czyli

w urzędzie gminy lub ośrodka pomocy społecznej) w terminie do trzech miesięcy od dnia narodzin dziecka.

Od 1 stycznia 2012 roku dodatek z tytułu urodzenia dziecka będzie przysługiwał, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. Z co najmniej jedną wizytą w każdym tryestrze ciąży. Fakt pozostawania pod opieką medyczną należy potwierdzić zaświadczeniem lekarskim.

UWAGA! Wniosek złożony po terminie nie będzie rozpatrywany.

Podsumujmy informacje o wysokości dodatków do zasiłku rodzinnego:

DODATKI DO ZASIŁKU RODZINNEGO

Z tytułu	Kwota
Samotnego wychowywania dziecka	170 zł miesięcznie, nie więcej niż 340 zł na wszystkie dzieci W przypadku gdy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, kwotę dodatku zwiększa się o 80 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160 zł na wszystkie dzieci
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	80 zł miesięcznie na trzecie i następne dziecko
Kształcenia i rehabilitacji	60 zł miesięcznie – na dziecko do 5 roku życia, 80 zł miesięcznie – na dziecko od 6 do 24 roku życia
Rozpoczęcia roku szkolnego	100 zł jednorazowo
Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	90 zł miesięcznie dla dziecka mieszkającego w bursie, internacie lub na stancji; 50 zł miesięcznie dla dziecka dojeżdżającego do szkoły

Z tytułu	Kwota
Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	400 zł miesięcznie
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, tzw. „becikowe”	1000 zł

(B) Świadczenia opiekuńcze

(a) Zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od kryterium dochodowego. Przysługuje dzieciom do 16 roku życia, jeżeli mają orzeczoną niepełnosprawność, natomiast dla osób powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymują się znacznym stopniem niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i jeżeli niepełnosprawność powstała przed 21 rokiem życia. Zasiłek pielęgnacyjny wypłacany jest miesięcznie w wysokości 153 zł.

(b) Świadczenie pielęgnacyjne

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59, z późn. zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli nie podejmuje on zatrudnienia lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze

wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego przysługuje, w wysokości 520 zł. Świadczenie to zależy od spełnienia kryterium dochodowego.

(C) Jak uzyskać zasiłek rodzinny?

Jeśli chcesz otrzymać zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, musisz złożyć wniosek o ustalenie prawa do tych świadczeń w urzędzie gminy lub miasta (albo w ośrodku pomocy społecznej) swojego miejsca zamieszkania. Formularz wniosku oraz szczegółowe informacje o wszystkich wymaganych dokumentach i zaświadczeniach otrzymasz na miejscu.

Jeśli wniosek o przyznanie prawa do świadczeń na nowy okres zasiłkowy wraz z wymaganymi dokumentami złożysz do 30 września, to ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata świadczeń przysługujących za listopad nastąpi do 30 listopada. Jeśli ubiegając się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy, złożysz wniosek wraz z dokumentami w okresie od 1 października do 30 listopada, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata świadczeń przysługujących za listopad nastąpi do 31 grudnia.

Prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na okres zasiłkowy, który zaczyna się od dnia 1 listopada danego roku i trwa do dnia 31 października roku następnego.

Zasiłek jest wypłacany nie później niż do ostatniego dnia miesiąca, za który przyznane masz do niego prawo. Jeśli jednak złożysz wniosek o świadczenia po 10 dniu danego miesiąca, wówczas może zostać ci ono wypłacone do końca następnego miesiąca.

UWAGA! Jeśli w okresie zasiłkowym zajdzie jakakolwiek zmiana w sytuacji twojej rodziny, która ma wpływ na prawo do zasiłku rodzinnego albo do dodatków, masz obowiązek niezwłocznie zawiadomić o tym organ wypłacający ci te świadczenia. Organ ten ma także prawo żądać od ciebie wyjaśnień dotyczących okoliczności mających wpływ na twoje uprawnienia do pobierania tych świadczeń. Pamiętaj, że będziesz musiała oddać pobrane świadczenia, które ci się nie należały, wraz z odsetkami ustawowymi!

(D) Kto wypłaca zasiłek rodzinny?

Świadczenia rodzinne są wypłacane tylko przez organ właściwy, czyli przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie rodzinne lub otrzymującej świadczenie rodzinne.

6. Uchylanie się od płacenia alimentów jest przestępstwem!

Wyegzekwowanie należnych alimentów od osoby, która nie chce ich płacić może okazać się zadaniem bardzo trudnym, a czasami wręcz niemożliwym. Nie oznacza to jednak, że osoba, która się od nich skutecznie uchyla, może spać spokojnie. Niektóre z sankcji, jakie grożą osobie niewywiązującej się z obowiązku alimentacji zostały już omówione w rozdziale 3.3.: „Egzekucja alimentów – postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych”. Warto jednak wiedzieć także, że zgodnie z polskim prawem uporczywe uchylanie się od płacenia alimentów jest przestępstwem! Art. 209 § 1 kodeksu karnego stanowi, że kto uporczywie uchyla się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej

osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Przesłębstwo to ścigane jest na wniosek pokrzywdzonego (osoby uprawnionej do alimentów), a także na wniosek organów pomocy społecznej oraz organów udzielających odpowiednich świadczeń rodzinnych oraz zaliczki alimentacyjnej. W przypadku, gdy osobie uprawnionej do alimentów przyznane zostało już odpowiednie świadczenie rodzinne albo zaliczka alimentacyjna, ściganie odbywa się z urzędu, tzn., że oskarżenie wnosi i popiera przed sądem prokurator – w imieniu państwa.

Aby można było postawić dłużnikowi alimentacyjnemu zarzut z art. 209 k.k., osoba ta musi uporczywie uchylać się od wykonania ciężącego na nim obowiązku. Zdaniem Sądu Najwyższego, sytuacja taka ma miejsce wtedy, gdy dłużnik, mając obiektywną możliwość wykonania obowiązku alimentacyjnego, nie dopełnia go ze złej woli i chęci postawienia na swoim, przy czym postępowanie jego ma charakter długotrwały (np. wstrzymuje się z zapłatą rat alimentów co najmniej przez 3 miesiące, płaci je nieregularnie albo w zaniżonych kwotach).

Co więcej, aby można było kogoś oskarżyć o przestępstwo uchylania się od płacenia alimentów, działanie tej osoby musi narażać uprawnionego na niemożliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych dziecka oznacza zaś dostarczenie środków materialnych, które umożliwiają jego wyżywienie i utrzymanie, a także jego kształcenie i prawidłowy rozwój psychofizyczny.

Fakt zaspokojenia potrzeb dziecka kosztem twojego znacznego wysiłku lub wysiłku innych osób niezobowiązanych do alimentacji nie wyłącza przestępstwa z art. 209 k.k. W powyższym przepisie chodzi o takie sytuacje, w których albo ty sama, albo np. twoja siostra, rodzice lub inne osoby dają środki na utrzymanie dziecka, wyręczając tym samym z obowiązku jego ojca.

Pamiętać należy, że zakres podstawowych potrzeb życiowych człowieka nie jest stały i uniwersalny, ale zależy od konkretnych warunków społeczno-ekonomicznych i kulturowych.

7. Alimenty zagraniczne

Dochodzenie i egzekwowanie świadczeń alimentacyjnych może stwarzać spore trudności natury prawnej i praktycznej, gdy dłużnik jest obywatelem innego państwa bądź ma miejsce zamieszkania albo miejsce pobytu poza granicami Polski. Osoby uprawnione do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych, których dłużnicy przebywają w kraju Unii Europejskiej, nie mają powodu do niepokoju. Ponieważ Polska jest członkiem UE, obowiązuje nas rozporządzenie Rady Unii Europejskiej 44/2001. Stwierdza ono, że orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim i w tym państwie wykonalne, będzie realizowane w innym, jeżeli jego wykonalność zostanie w nim stwierdzona na wniosek uprawnionego, złożony w odpowiedniej instytucji, przy czym dokumenty urzędowe sporządzone i wykonalne w jednym kraju UE, będą objęte stwierdzeniem wykonalności w innym państwie UE w postępowaniu takim samym, jak w przypadku wniosku o stwierdzenie wykonalności orzeczenia, a opisanym poniżej.

Jeśli osoba zobowiązania do płacenia alimentów przebywa w kraju nie należącym do Unii Europejskiej, wyegzekwowanie od niej należnych świadczeń wymaga ustalenia, który sąd (którego państwa) jest w konkretnej sprawie właściwy do rozpoznania powództwa alimentacyjnego.

Czy jest możliwe – a jeśli tak, to w jaki sposób – wyegzekwowanie za granicą należnych świadczeń alimentacyjnych, w przypadku gdy orzeczenie zasądzające alimenty wydał sąd polski?

Musisz wiedzieć, że każdy wyrok w sprawie cywilnej (a zatem i w sprawie alimentacyjnej) ma, co do zasady, moc wiążącą tylko na terenie państwa, którego sąd go wydał i nie wywiera skutków prawnych poza jego granicami. Ze względu jednak na coraz większą mobilność ludzi i mienia, już od dawna w stosunkach międzynarodowych w szerokim stopniu uznaje się skuteczności zagranicznych orzeczeń sądowych, także tych, wydanych przez sądy państw nienależących do UE. Zakres orzeczeń sądowych podlegających uznaniu, warunki, jakim muszą one odpowiadać oraz tryb ich uznawania i tryb stwierdzania dopuszczalności ich przymusowego wykonania regulują przepisy wewnętrzne każdego państwa. Zagadnienie uznawania i wykonywania zagranicznych orzeczeń sądowych jest też przedmiotem regulacji licznych konwencji międzynarodowych, i to właśnie ich postanowienia mają w tej kwestii fundamentalne znaczenie praktyczne.

Polska zawarła dwustronne umowy dotyczące obrotu prawnego i pomocy prawnej w sprawach cywilnych i rodzinnych (w tym w sprawach alimentacyjnych) z wieloma państwami świata, m.in.: z Algierią, Austrią, Bułgarią, Białorusią, Bośnią i Hercegowiną, Chorwacją, Cyprzem, Chinami, Czechami, Egiptem, Finlandią, Francją, Grecją, Irakiem, Kubą, Libią, Łotwą, Marokiem, Mongolią, Rosją, Rumunią, Słowacją, Syrią, Tunezją, Turcją, Ukrainą, Włochami, Węgrami, Wielką Brytanią i Irlandią Płn.

Największe znaczenie dla dochodzenia i egzekwowania alimentów za granicą mają następujące konwencje wielostronne, których Polska jest stroną:

- Konwencja o dochodzeniu roszczeń alimentacyjnych za granicą, sporządzona w Nowym Jorku w 1956 roku, do której, poza Polską, przystąpiły m.in.: Algieria, Argentyna, Australia, Austria, Belgia, Białoruś, Brazylia, Chile, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Ekwador, Estonia, Filipiny, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia,

Izrael, Jugosławia, Luksemburg, Macedonia, Maroko, Meksyk, Monako, Niemcy, Norwegia, Nowa Zelandia, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

- Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń odnoszących się do obowiązków alimentacyjnych, sporządzona w Hadze w 1973 roku, której stronami, oprócz Polski, są: Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Luksemburg, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Wielką Brytanią, Włochy.
- Konwencja o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzona w Lugano w 1988 roku, którą podpisały: Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Luksemburg, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy.

UWAGA! Jeśli Polska i państwo, w którym przebywa dłużnik alimentacyjny, są jednocześnie stronami kilku konwencji międzynarodowych, wybór jednej z nich, jako podstawy prawnej dochodzenia świadczeń alimentacyjnych, zależy od woli osoby uprawnionej!

Na mocy wszystkich tych konwencji (a w przypadku ich braku – na mocy przepisów prawa polskiego) można dochodzić roszczeń alimentacyjnych od osoby zamieszkałej za granicą w dwojaki sposób – albo przed sądem polskim właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej, albo przed sądem obcego państwa właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby zobowiązanej do płacenia alimentów. Wybór jednej z tych dróg zależy od uprawnionego. Zazwyczaj jednak dochodzenie alimentów przed sądem polskim jest dużo dogodniejsze niż wytaczanie takiego powództwa przed sądem zagranicznym, mimo że formalnie wiąże się z koniecznością

inicjowania dwóch postępowań: przed sądem polskim – o zasądzenie należnych alimentów (zgodnie z trybem i zasadami omówionymi w poprzednich rozdziałach naszego poradnika) oraz przed sądem państwa obcego – o zezwolenie na wykonanie orzeczenia sądu polskiego na terytorium tego państwa.

Procedura wszczynania drugiego z tych postępowań, tj. postępowania przed sądem zagranicznym, jest następująca. Gdy sąd polski orzeknie alimenty od osoby mającej miejsce zamieszkania lub stałego pobytu na terytorium obcego państwa, z którym wiąże Polskę jedna z wyżej wymienionych umów międzynarodowych, albo też państwa, które na zasadzie wzajemności uznaje i wykonuje orzeczenia sądów polskich, osoba uprawniona do alimentów powinna udać się do Wydziału Administracyjnego Sądu Okręgowego właściwego dla jej miejsca zamieszkania. Sądy Okręgowe są organami pośredniczącymi w egzekwowaniu alimentów zagranicznych i mają obowiązek udzielać wszystkim zainteresowanym wyczerpujących informacji o tym, jakie czynności należy podjąć, aby doszło do wykonania wyroku alimentacyjnego za granicą oraz jakie dokumenty, gdzie i w jakiej formie należy w tym celu złożyć. Choć każdy kraj i każda z umów międzynarodowych stawia własne wymagania formalne, na ogół trzeba przedstawić następujące dokumenty:

- stosowny wniosek osoby żądającej alimentów;
- prawomocny wyrok zasądzający alimenty z klauzulą wykonalności;
- odpis skrócony aktu urodzenia dziecka i aktu małżeństwa;
- odpis zupełny aktu urodzenia dziecka i jego zdjęcie – jeżeli dziecko jest pozamałżeńskie;
- zaświadczenie ze szkoły i zaświadczenie o zarobkach w celu uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy bada prawidłowość złożonego wniosku i dołączonych do niego dokumentów oraz zarządza ich tłumaczenie na właściwy język obcy na koszt Skarbu Państwa.

Następnie całą dokumentację przesyła właściwym organom sądowiczym obcego państwa.

W konsekwencji, zgodnie z unormowaniami zawartymi w wybranej konwencji międzynarodowej, wyrok sądu polskiego zostaje uznany przez prawo obce i stwierdzona zostaje jego wykonalność na terenie obcego państwa. W praktyce oznacza to, że orzeczenie sądu polskiego nabiera w obcym państwie takiej samej mocy prawnej, jaką mają wyroki alimentacyjne wydane przez sądy tego kraju. Może być zatem wykonane na drodze postępowania egzekucyjnego przez właściwe władze państwa, w którym przebywa dłużnik.

UWAGA! Szczegółowe informacje na temat możliwości dochodzenia alimentów za granicą można uzyskać w każdym Sądzie Okręgowym w Polsce, a także w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego Ministerstwa Sprawiedliwości – Wydział Prawno-Traktatowy tel. 022 23 90 874. Informacje o stanie załatwianych spraw indywidualnych uprawnione osoby mogą uzyskać także pod numerami telefonu: 022 23 90 495 lub 022 23 90 494.

Jak widać z powyższego opisu, wyegzekwowanie alimentów od dłużnika, który przebywa za granicą, jest prawnie możliwe, ale dosyć skomplikowane i czasochłonne. Najlepiej więc z góry zabezpieczyć realizację obowiązku alimentacyjnego na czas nieobecności dłużnika w Polsce (trzeba to zrobić jeszcze przed jego wyjazdem). W tym celu możesz skorzystać z istniejących instytucji zabezpieczających, które oferuje ci prawo cywilne. Jednym z najczęściej stosowanych sposobów zabezpieczenia jest umowa poręczenia (art. 876 i nast. k.c.), przez którą poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela (twojego dłużnika) spełnić obowiązek alimentacyjny, gdyby ten nie wywiązał się z niego względem ciebie. Poręczyciel przejmuje na siebie obowiązek płacenia należnych ci od dłużnika świadczeń na czas jego nieobecności, a także wtedy, gdy ten nie wróci do kraju w przewidzianym terminie. W przypadku, gdy zobowiązany do płacenia alimentów wyjechał za

granicę, a nie ma możliwości ustalenia miejsca jego pobytu, należy wnieść pozew do sądu o ustalenie kuratora sądowego. Wówczas sprawa alimentacyjna toczy się bez udziału zobowiązanego – reprezentuje go kurator sądowy.

Innym sposobem zabezpieczenia może być wpłacenie określonej kwoty na książeczkę oszczędnościową twojego dziecka, w celu bieżącego pobierania należnych świadczeń.

8. Alimony i rozwód

Wydając wyrok rozwodowy, sąd musi orzec, w jakiej wysokości każde z małżonków obowiązane jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania małoletnich dzieci. O alimentach sąd orzeka zawsze, zarówno wtedy, gdy wniosek taki zgłosiła któraś ze stron (ty lub twój mąż), jak i wtedy, gdy żadna tego nie zrobiła. Sąd rozwodowy ma obowiązek rozstrzygnąć z urzędu o wysokości świadczeń, jakie każdy z rozwiedzionych małżonków obowiązany jest ponieść na rzecz utrzymania i wychowania dziecka. Obowiązek rozstrzygnięcia kwestii alimentacji dziecka istnieje nawet wtedy, gdy jeden z rozwodzających się małżonków dobrowolnie świadczy na jego utrzymanie i wychowanie, czyniąc w pełni zadość swojemu obowiązkowi. Również oświadczenie małżonka, że zrzeka się alimentów od drugiego z rodziców, ponieważ chce utrzymać i wychować dziecko wyłącznie własnymi siłami, nie zwalnia sądu rozwodowego od obowiązku rozstrzygnięcia co do alimentów na dziecko. Nie oznacza to jednak, że sąd zawsze musi nałożyć obowiązek alimentacyjny i na ciebie, i na twojego byłego męża – jeśli np. nie posiadasz żadnych źródeł dochodu albo jesteś osobą bardzo schorowaną, sąd może zwolnić cię od alimentowania dziecka.

W wyroku rozwodowym sąd określa obowiązek alimentacyjny nawet wtedy, kiedy rodzice zawarli już między sobą umowę lub ugodę sądową regulującą kwestie alimentów. Taką ugodę zgłoszoną przez strony sąd potraktuje jako postulat i oceni ją z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Jeśli nie zaaszła zmiana stosunków w zakresie alimentów określonych prawomocnym wyrokiem przed wszczęciem sprawy o rozwód, sąd powinien stwierdzić w sentencji, że świadczenia alimentacyjne są określone w poprzednio wydanym wyroku. Jeżeli zaś zmieniły się okoliczności i istnieje potrzeba podwyższenia alimentów, poprzednio zawarta ugoda sądowa nie przeszkadza, aby sąd wydał wyrok, w którym określi wyższe alimenty.

Alimenty określa się w stosunku do każdego dziecka z osobna, niemożliwe jest więc określenie jednej ogólnej kwoty na utrzymanie wszystkich dzieci. Pamiętaj jednak, że mówimy tutaj o dzieciach pochodzących od obojga małżonków. Sąd nie orzeknie alimentów w stosunku do dzieci, które pochodzą z innego związku czy małżeństwa. Wysokość alimentów sąd ustala z uwzględnieniem aktualnych potrzeb dziecka, nie chodzi tu więc o przyszłe koszty jego utrzymania i wychowania. W razie późniejszego wzrostu potrzeb dziecka, alimenty mogą być sądownie podwyższone (patrz rozdział. 9.: „Zmiana wysokości alimentów”).

Sąd zobowiązany jest rozstrzygnąć o alimentach zawsze w wyroku rozwodowym. Jeżeli takiego rozstrzygnięcia w wyroku nie zawrze, to zainteresowana strona powinna zgłosić wniosek o uzupełnienie wyroku jeszcze przed jego uprawomocnieniem się. Strona ma na to 14 dni od dnia wydania wyroku. Jeśli w tym terminie nie zgłosi wniosku i wyrok uprawomocni się, to wtedy ta ze stron, której przysługuje władza rodzicielska, musi wystąpić w imieniu dziecka – w drodze oddzielnego powództwa – o zasądzenie alimentów od drugiego rodzica.

UWAGA! Sąd nie orzeka o alimentach, gdy oddała pozew o rozwód. W takiej sytuacji alimentów możesz dochodzić w drodze powództwa o alimenty.

Powinnaś wiedzieć, że sprawa alimentacyjna nie może toczyć się równolegle ze sprawą rozwodową. Jeśli wcześniej wniosłaś pozew o alimenty, to po wniesieniu sprawy rozwodowej sprawa o alimenty ulegnie zawieszeniu. W praktyce oznacza to, że kwestia alimentów będzie rozstrzygana w sprawie rozwodowej.

9. Alimony i ustalenie ojcostwa

Warunkiem dochodzenia alimentów od biologicznego ojca dziecka jest prawne ustalenie jego ojcostwa (więcej o sposobach ustalania ojcostwa patrz rozdział 2.1.: „Rodzice i dzieci”). Jeśli zatem chcesz uzyskać alimenty od mężczyzny, który nie chce dobrowolnie uznać waszego pozamałżeńskiego dziecka, ty albo twoje dziecko musicie wystąpić do sądu z powództwem o ustalenie ojcostwa. Nie znaczy to jednak, że musicie wszczynać dwa odrębne postępowania – jedno o ustalenie ojcostwa, a drugie o alimenty. Zgodnie z art. 143 k.r.o. zarówno matka, jak i dziecko mogą dochodzić roszczeń majątkowych związanych z ojcostwem jednocześnie z dochodzeniem ustalenia ojcostwa. Oznacza to, że możesz wystąpić do sądu z jednym powództwem, w którym zażadasz zarówno ustalenia ojcostwa, jak i rozstrzygnięcia o roszczeniach majątkowych z nim związanych.

W sprawach o ustalenie ojcostwa można dochodzić dwójakiego rodzaju świadczeń alimentacyjnych:

- dziecko może dochodzić od ojca należnych alimentów, czyli środków potrzebnych do utrzymania i wychowania;
- matka dziecka może dochodzić od ojca dziecka, nie będącego jej mężem, pokrycia części wydatków, jakie poniosła w związku z ciążą i porodem, oraz pokrycia części kosz-

tów 3-miesięcznego utrzymania w okresie porodu. Z ważnych powodów matka może żądać udziału ojca w kosztach swojego utrzymania przez okres dłuższy niż 3 miesiące. Ponadto, jeżeli w skutek ciąży lub porodu poniosła ona jeszcze inne wydatki albo szczególne straty majątkowe, może również domagać się od ojca odpowiedniego ich pokrycia.

UWAGA! Powyższe roszczenia matki przedawniają się z upływem 3 lat od dnia porodu! Nie zwlekaj więc z ich dochodzeniem! Pamiętaj, że przysługują one matce także w przypadku, gdy dziecko urodziło się martwe (art. 141 k.r.o.).

W sytuacji, gdy ojciec twojego dziecka nie jest twoim mężem, ale jego ojcostwo zostało uprawdopodobnione, możesz żądać, aby jeszcze przed urodzeniem się dziecka wyłożył odpowiednią sumę na koszty twojego utrzymania przez 3 miesiące w okresie porodu oraz na koszty utrzymania dziecka przez pierwsze 3 miesiące po urodzeniu. Termin i sposób takiej zapłaty określi sąd (art. 142 k.r.o.).

10. Zmiana wysokości orzeczonych alimentów

Jeżeli od czasu wydania przez sąd prawomocnego wyroku o wysokości alimentów nastąpiła zmiana warunków życiowych lub majątkowych jednej ze stron związanych węzłem alimentacyjnym, można wystąpić do sądu z żądaniem zmiany wysokości zasądzonych świadczeń (wzór pozwu w rozdz. 12.2.). Wniosek taki może być złożony zarówno przez osobę uprawnioną do alimentów (np. siebie albo twoje dziecko), jak i przez osobę zobowiązaną do ich płacenia np. twojego byłego męża). Wniosek może dotyczyć podwyższenia lub obniżenia alimentów. Podwyższenie może być związane albo ze

zwiększeniem potrzeb uprawnionego (gdy są to alimenty twojego dziecka, może się to wiązać ze wzrostem kosztów jego utrzymania, wzrostem wydatków na naukę czy leczenie, wzrostem cen towarów i usług itp.), albo ze wzrostem możliwości majątkowych i zarobkowych osoby zobowiązanej do płacenia alimentów (np. ojciec dziecka dostał nową, lepiej płatną pracę albo odziedziczył jakiś majątek). Natomiast obniżenie alimentów może wynikać z pogorszenia się sytuacji majątkowej zobowiązanego lub ze zmniejszeniem się potrzeb uprawnionego.

W naszych warunkach gospodarczych, ze względu na stale utrzymującą się inflację i rosnące koszty utrzymania, najczęściej mamy do czynienia z pozwem o podwyższenie alimentów. Jeżeli więc alimenty zasądzone na ostatniej rozprawie przestały wystarczać tobie lub twojemu dziecku, ponieważ w znacznym stopniu zmieniły się warunki, wówczas masz prawo wnieść do sądu pozew o podwyższenie alimentów, który powinnaś przekonująco uzasadnić.

11. Na sali sądowej

Po złożeniu pozwu, np. o alimenty na rzecz twoich dzieci, sąd powiadomi cię o terminie rozprawy listem poleconym. Jeśli z jakiegoś ważnego powodu, np. z powodu choroby, nie będziesz mogła stawić się tego dnia w sądzie, powinnaś przedstawić usprawiedliwienie, np. zaświadczenie lekarskie o chorobie, podczas następczej rozprawy.

W czasie rozprawy sąd przesłucha najpierw ciebie, a potem pozwanego (i ewentualnie świadków, którzy zostaną przez was zgłoszeni) na okoliczność waszej sytuacji materialnej, potrzeb dzieci oraz zakresu opieki, jaką każde z was sprawuje nad dziećmi. Sąd zada tobie i pozwanemu pytania o: zawód,

miejsce pracy, wysokość zarobków i stan majątkowy (własne mieszkanie, dom, samochód itp.). Zapyta cię także o potrzeby dzieci, np. o to, ile wydajesz miesięcznie na wyżywienie dziecka, na ubrania, jakiej wysokości wydatki ponosisz na jego naukę czy leczenie itp. Do odpowiedzi na te pytania powinnaś się dobrze przygotować. Nie jest bowiem łatwo podać bez zastanowienia kwotę wydatkowaną miesięcznie na wyżywienie jednej osoby w gospodarstwie domowym prowadzonym np. dla trzech osób (ty i dwoje dzieci w różnym wieku).

Pamiętaj zatem, aby przed rozprawą dokładnie wszystko policzyć. Przypomnij sobie, ile wydajesz na leczenie dziecka, na podręczniki i pomoce szkolne, opłaty na komitet rodzicielski, wycieczki szkolne, zajęcia dodatkowe – naukę języka obcego, kółka zainteresowań itd. Zastanów się, ile inwestujesz w rozwój fizyczny dzieci: zajęcia sportowe, rowery, rolki, łyżwy, narty, piłki czy skakanki. Ile pieniędzy kosztuje cię troska o zdrowie dziecka – lekarstwa w razie choroby, badania specjalistyczne, aparaty ortodontyczne, ale także witaminy czy płatne szczepienia (np. przeciw żółtacze). Ile kosztują cię: kino, teatr, wycieczki do muzeów, książki, czasopisma dla dziecka. Policz, ile wydajesz na wakacje, ferie, obozy i zimowiska. Określ także potrzeby żywieniowe i ubraniowe dziecka – od zimowej kurtki po kostium kąpielowy i skarpetki. Jeśli masz w domu rachunki lub inne dokumenty potwierdzające te wydatki, koniecznie dołącz je do pozwu w charakterze dowodu! Możesz je również przedstawić sądowi podczas rozprawy (w takiej sytuacji pamiętaj, aby przynieść po 2 egzemplarze każdego dokumentu – jeden dla sądu, a drugi dla twojego przeciwnika).

Większość wymienionych wyżej wydatków ponosisz nieregularnie – na szkołę wydajesz najwięcej we wrześniu, na kolonie w okresie przedwakacyjnym, a na ubrania zimowe późną jesienią. Aby określić, ile średnio miesięcznie wydajesz na dziecko, powinnaś policzyć wszystkie koszty roczne i podzielić je przez 12 miesięcy. Może się bowiem zdarzyć, że odpo-

wiadając na pytanie sądu: „Ile wydaje pani miesięcznie na dziecko poza jedzeniem?” zapomnisz o kwotach wydatkowanych raz w roku – np. na zimowisko, czy raz na 2-3 lata – np. na rower.

Jeśli chodzi o wydatki regularne, najważniejszą pozycję stanowią koszty wyżywienia dziecka. Poza tym stały miesięczny wydatek stanowią także koszty mieszkania, ogrzewania, wody, elektryczności oraz telefonu, które powinny być rozdzielone równo na wszystkich członków gospodarstwa domowego. Pamiętaj też o kosztach ponoszonych na środki czystości i przejazdy dziecka do szkoły czy na zajęcia dodatkowe.

Nie zapominaj również o wyposażeniu mieszkania – kupujesz przecież meble dla dzieci, pościel, ręczniki, talerze, sprzęt gospodarstwa domowego służący także dzieciom (łódzka, pralka, odkurzacz), nici, guziki, łąty na podarte spodnie, żarówki itd.

Tak przeprowadzona analiza kosztów utrzymania i wychowania dzieci uświadomi ci zapewne, że wydajesz na swoje pociechy więcej niż sądziłaś. Na jej podstawie będziesz potrafiła dokładnie odpowiedzieć sądowi na pytania, o wysokość wydatków na wyżywienie, ubranie i kształcenie dzieci, a jednocześnie udowodnisz, że poza tymi trzema podstawowymi elementami miesięcznych wydatków istnieją także inne koszty niezbędne dla prawidłowego rozwoju dzieci (zdrowie, wypoczynek, sport, kultura). Na pytania sądu staraj się odpowiadać konkretnie i prosto.

UWAGA! Jeśli pozwany wystąpi na rozprawie z adwokatem, będziesz musiała odpowiadać także na pytania stawiane przez adwokata. Pytania te mogą być podchwytliwe, a ich celem będzie przekonanie sądu, że dotychczasowe alimenty aż nadto zaspokajają potrzeby twoich dzieci. Jeśli jednak dobrze się przygotujesz, to znaczy, jeśli będziesz potrafiła klarownie przedstawić i udokumentować wydatki, jakie ponosisz miesięcznie z tytułu wychowywania dziecka, na pewno nie dasz się zapędzić w kozi róg!

Jeśli ty także będziesz miała adwokata, w słowie końcowym, na ostatniej rozprawie, twój adwokat jeszcze raz podsumuje twoje żądania i je uzasadni. Jeśli natomiast będziesz stawała w sprawie bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika, możesz poprosić sąd, aby pozwolił ci powiedzieć także to, o co sąd cię nie zapytał, a co ty uważasz za istotne dla sprawy.

WAŻNE! Podczas rozprawy może zdarzyć się sytuacja, że ojciec dziecka będzie przedstawiał w zaświadczeniu o zarobkach lub w zeznaniu podatkowym znacznie mniejszą kwotę dochodów niż jest ona w rzeczywistości. Dzieje się to zazwyczaj w sytuacji, gdy prowadzi on własną działalność gospodarczą. Nie wahaj się wówczas powiedzieć sądowi, iż standard życia ojca dziecka jest na tak wysokim poziomie, iż nie przystaje on do deklarowanych przez niego tak niskich zarobków. Wykaż np., że jeździ on ekskluzywnym samochodem, który wymaga sporych nakładów, spędza wyjazdy za granicą, nosi markowe ubrania. W ten sposób dowiedziesz, że skoro wydaje on tyle pieniędzy na własne potrzeby, to jego zarobki są dużo wyższe niż przedstawia w sądzie.

12. Nie poddawaj się!

Alimenty są świadczeniem, które przysługuje tobie i twojemu dziecku w wielu życiowych sytuacjach. Zarówno wtedy, gdy samotnie wychowujesz dziecko i ponosisz koszty jego utrzymania (gdy np. rozstałaś się z byłym mężem albo dziecko jest pozamałżeńskie), jak i wtedy, gdy teoretycznie dziecko jest na utrzymaniu twoim i męża, ale faktycznie mąż nie przyczynia się do jego utrzymania.

Alimenty przysługują również Tobie, gdy przez całe życie zajmowałaś się domem i dziećmi, a twój mąż pracował, oraz wówczas gdy udowodnisz mężowi jego wyłączną winę w procesie rozwodowym

Egzekucja alimentów często okazuje się żmudna i skomplikowana. Twój dłużnik może próbować wymigiwać się od płacenia należnych ci alimentów. Pamiętaj jednak, że prawo stoi po twojej stronie, że możesz liczyć na pomoc różnych instytucji publicznych! Musisz być jedynie cierpliwa i nieugięta w dochodzeniu należnych świadczeń.

Walcz o swoje prawa, prawa swojego dziecka i **pamiętaj, że alimenty to nie jałmużna, ale obowiązek sankcjonowany odpowiednimi przepisami.**

Jeśli masz wątpliwości i kłopoty, z którymi nie umiesz sobie poradzić – zapraszamy cię do:

Centrum Praw Kobiet
00-679 Warszawa, ul. Wilcza 60 lok. 19
tel.: (022) 652 01 17, tel./ fax: (022) 621 35 37
e-mail: temida@cpk.org.pl

13. Wzory pism procesowych

13.1. Pozew o alimenty

Warszawa, dnia.....

Sąd Rejonowy w Warszawie
I Wydział Rodzinny i Nieletnich

Powód: małoletnia Agnieszka .....
reprezentowana przez matkę Barbarę ..... zam.....
Pozwany: Stanisław ..... zam.....

Wartość przedmiotu sporu: 6 000 zł
(wysokość alimentów, których żądasz $\times$ 12 miesięcy = 500 zł
 $\times$ 12 miesięcy = 6 000 zł)

POZEW O ALIMENTY Z WNIOSKIEM O ZABEZPIECZENIE POWÓDZTWA

W imieniu małoletniej Agnieszki ..... wnoszę o:

1. zasądzenie od pozwanego Stanisława ..... na rzecz małoletniej powódki alimentów w kwocie po 500 zł miesięcznie, przy czym alimenty te mają być płatne do dnia ..... każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat do rąk matki powódki, Barbary ..... jako jej ustawowej przedstawicielki,
2. zobowiązanie pozwanego do przedstawienia zaświadczenia o zarobkach z trzech ostatnich miesięcy z uwzględnieniem innych składników wynagrodzenia oraz zeznania podatkowego za ubiegły rok.
Równocześnie wnoszę o:
3. zabezpieczenie powództwa przez zobowiązanie pozwanego Stanisława ..... do uiszczenia małoletniej powódce Agnieszce ..... kwoty po 500 zł miesięcznie do czasu ukończenia sporu,

przy czym kwota ta ma być płatna do rąk matki powódki, jako jej ustawowej przedstawicielki,

4. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu według norm przypisanych.

UZASADNIENIE

Małoletnia powódka Agnieszka ..... urodziła się dn. ....
w ..... Jest córką Barbary ..... i pozwanego Stanisława .....
Dowód: odpis skrócony aktu urodzenia małoletniej powódki.

Małoletnia Agnieszka ..... jest uczennicą piątej klasy szkoły podstawowej.

Dowód: zaświadczenie ze szkoły.

Na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb małoletniej powódki Agnieszki ..... niezbędne jest po 700 zł miesięcznie. Małoletnia powódka jest dzieckiem chorowitym i słabym. Urodziła się ze skazą białkową i do dnia dzisiejszego pozostaje na diecie bezglutenowej. Trzy lata temu Agnieszka przechodziła ciężką anemię na podłożu metabolicznym, w rezultacie której do dziś boryka się z licznymi problemami ortopedycznymi i stomatologicznymi. Dziewczynka stale przyjmuje lek „Anticot” (miesięczna dawka – 50 zł) i wymaga specjalnej diety witaminowej, której miesięczny koszt wynosi 150 zł. Ponadto, aby zapobiec pogłębianiu się krzywicy u powódki, musi ona dwa razy w tygodniu korzystać z zabiegów rehabilitacyjnych, a raz w tygodniu uczęszczać na specjalistyczną korektywę. Koszt tych ćwiczeń wynosi 75 zł miesięcznie. Raz w roku, w okresie wakacji, Agnieszka wyjeżdża do sanatorium – cena turnusu to 600 zł. Matka powódki wydaje także duże sumy pieniędzy na leczenie stomatologiczne dziecka oraz na zakup specjalistycznego obuwia ortopedycznego.

Dowód:

- zaświadczenie ortopedy o stanie zdrowia małoletniej powódki;
- zaświadczenie dietetyka o szczególnych potrzebach żywnościowych powódki;
- rachunki za leki i preparaty dietetyczne dla powódki;
- rachunki za zabiegi rehabilitacyjne;
- rachunki za zajęcia korektywne;
- rachunek za sanatorium.

Matka powódki Barbara ..... jest rencistką II grupy inwalidzkiej i jej renta wynosi 300 zł miesięcznie netto. Oprócz tego dobiera, pracując na umowę o dzieło w Ośrodku Badań Rynkowych i Społecznych Demoskop, gdzie miesięcznie jest w stanie zarobić około 600 zł.

Dowód: odcinek renty Barbary .....

Pozwany do czerwca łożył na utrzymanie małoletniej powódki 500 zł. Od lipca przestał dawać jakiegokolwiek pieniądze na utrzymanie dziecka przerzucając ciężar jego utrzymania wyłącznie na matkę dziecka. W tych okolicznościach zabezpieczenie powództwa jest konieczne. Pozwany oprócz małoletniej powódki nie ma nikogo na swoim utrzymaniu. Pracuje jako dziennikarz sportowy w ..... i jego miesięczne zarobki wynoszą ok. 2 500 zł, ale dokładnej wysokości zarobków powódka nie zna.

Wobec powyższego żądanie powódki jest w pełni uzasadnione, podobnie jak wniosek o zabezpieczenie powództwa.

Barbara .....
(podpis musi być własnoręczny)

Załączniki:

1. skrócony odpis aktu urodzenia;
2. zaświadczenie ze szkoły;
3. zaświadczenie ortopedy o stanie zdrowia małoletniej powódki;
4. zaświadczenie dietetyka o szczególnych potrzebach żywnościowych powódki;

5. rachunki za leki i preparaty dietetyczne dla powódki;
6. rachunki za zabiegi rehabilitacyjne;
7. rachunki za zajęcia korektywy;
8. rachunek za sanatorium zaświadczenie lekarskie;
9. odcinek renty matki małoletniej powódki;
10. odpis pozwu (2 kserokopie);
11. kserokopie załączników.

13.2. Pozew o podwyższenie alimentów

Jarocin, dn. ....

Sąd Rejonowy w Jarocinie
III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Powód: małoletni Piotr .....
działający przez swoją matkę Marię ..... zam. ....
Pozwany: Ryszard ..... zam. ....

POZEW O PODWYŻSZENIE ALIMENTÓW

W imieniu małoletniego powoda Piotra ..... wnoszę o:

1. podwyższenie alimentów zasądzonych od pozwanego Ryszarda ..... wyrokiem Sądu Rejonowego w Jarocinie z dn. .... w sprawie oznaczonej sygnaturą akt ..... na rzecz małoletniego powoda Piotra ..... z kwoty po 300 zł miesięcznie do kwoty 600 zł miesięcznie, płatnych do 10 dnia każdego miesiąca z góry wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat;
  2. zasądzenie od pozwanego Ryszarda ..... na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.
- Równocześnie wnoszę o:
3. przeprowadzenie rozprawy również w nieobecności przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dn. .... w sprawie oznaczonej sygnaturą akt ..... Sąd Rejonowy w Jarocinie zasądził od pozwanego Ryszarda ..... na rzecz jego małoletniego syna Piotra ..... alimenty w kwocie po 300 zł miesięcznie. Małoletni powód Piotr miał wówczas 14 lat. Matka powoda – tak, jak i obecnie – utrzymywała się wówczas z wynagrodzenia za pracę, którego wysokość wynosiła ..... Poza nieletnim powodem nie miała nikogo na utrzymaniu.

Dowód: akta Sądu Rejonowego w Jarocinie oznaczone sygnaturą ....

Obecnie małoletni powód Piotr ..... ma 17 lat. Jest uczniem trzeciej klasy Liceum Ogólnokształcącego w Jarocinie. Na zaspokojenie jego usprawiedliwionych potrzeb jest niezbędne po ..... zł miesięcznie. Małoletni powód Piotr nie ma żadnego majątku. Jest on poważnie chory (wada serca), co sprawia, że przebywa pod stałą opieką lekarzy w Poznaniu.

Dowód: zaświadczenie lekarskie.

Matka powoda nadal jest zatrudniona w Spółdzielni Inwalidów w Jarocinie i zarabia ..... zł miesięcznie. Dla syna otrzymuje zasiłek rodzinny w wysokości ..... Wynagrodzenie za pracę stanowi jej jedyne źródło utrzymania.

Pozwany pracuje jako kierowca w Spółce „Gama” w Jarocinie, zarabiając ..... . Jest właścicielem samochodu osobowego marki Opel Vectra. Poza tym nie posiada on żadnego majątku. Jest samotny, poza powodem nie ma nikogo na utrzymaniu.

Dowód:

- zaświadczenie ze Spółdzielni Inwalidów o zarobkach matki powoda;
- przesłuchanie matki powoda i pozwanego.

W tej sytuacji od czasu wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w Jarocinie w sprawie oznaczonej sygnaturą ..... nastąpiła zasadnicza zmiana w zakresie usprawiedliwionych potrzeb małoletniego powoda; nastąpił też zasadniczy wzrost dochodów pozwanego.

Małoletni powód – pismem z dn. .... – zwrócił się do pozwanego o podwyższenie alimentów do kwoty dochodzonej niniejszym pozwem. Pozwany jednak na pismo w ogóle nie zareagował.
Dowód: odpis pisma powoda z dn. .... .

Wobec powyższego żądania powoda są uzasadnione.

Maria .....

Załączniki:

1. zaświadczenie Spółdzielni Inwalidów w Jarocinie o zarobkach matki powoda z dn. ....;
2. odpis pisma powoda z dn. .... wraz z dowodem nadania przesyłki poleconej;
3. odpis pozwu i kserokopie załączników.

13.3 Wniosek o ustanowienie adwokata

Warszawa, dnia 10 maja 2011 r.

Do Sądu Rejonowy .....
Wydział ..... w Warszawie

Powódka: Anna .....
Pozwany: Jan .....
Sygn. akt .....

WNIOSEK

o ustanowienie adwokata

Wnoszę o: ustanowienie dla mnie adwokata w sprawie o alimenty

UZASADNIENIE

Jestem osobą bezrobotną, sprawuję osobistą opiekę nad dwójką małoletnich dzieci pochodzących ze związku (małżeństwa) z pozwanym.

Nigdy nie brałam udziału w żadnej sprawie sądowej, nie posiadam wykształcenia prawniczego, ani środków, które mogłabym przeznaczyć na honorarium dla adwokata. Ochrona moich interesów wymaga pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Wnoszę więc jak powyżej.

Anna .....

Załącznik:

oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania.

13.4. Wniosek o wszczęcie egzekucji świadczeń alimentacyjnych

Świnoujście, dn. ....

Komornik Sądu Rejonowego w Świnoujściu
Rewir I

Wierzyciel: małoletni Krzysztof .....

reprezentowany przez matkę Dorotę ..... zam. ....

Dłużnik: Tadeusz ..... zam. ....

WNIOSEK O WSZCZĘCIE EGZEKUCJI

Na podstawie wyroku Sądu rejonowego w Świnoujściu z dn. .... wydanego w sprawie nr ....., opatrzonego klauzulą wykonalności Sądu Rejonowego w Świnoujściu z dn. ...., dłużnik Tadeusz ..... ma obowiązek płacić do moich rąk na rzecz małoletniego wierzyciela Krzysztofa ..... – tytułem alimentów – po 400 zł miesięcznie, poczynając od dnia ..... do 10. każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki

w płatności którejkolwiek z rat. Do dnia sporządzenia tego wniosku dłużnik nie wykonuje obowiązku, o którym tutaj mowa.

Dłużnik Tadeusz ..... zatrudniony jest jako szewc w Spółdzielni Usług Wielobranżowych w Świnoujściu, która mieści się przy ulicy ....., w .....(kod pocztowy). Nie znam aktualnej wysokości jego wynagrodzenia za pracę.

Załączając wymieniony na wstępie tytuł wykonawczy (czyli wyrok sądu), wnoszę o:

1. wszczęcie egzekucji z wynagrodzenia za pracę dłużnika Tadeusza ....., otrzymywanego przez niego ze Spółdzielni Usług Wielobranżowych w Świnoujściu, przez zajęcie podlegającej egzekucji części wynagrodzenia za pracę – w celu wyegzekwowania świadczeń alimentacyjnych za czas od dn. .... w wysokości po 400 zł miesięcznie wraz z ustawowymi odsetkami;

2. ustalenie i ściągnięcie wraz z egzekwowanym roszczeniem i wypłacenia mi kosztów egzekucji według norm przepisanych (koszty egzekucji ustala postanowieniem komornik, jeśli przeprowadzenie egzekucji należy do niego; koszty ściąga się wraz z egzekwowanym roszczeniem z dłużnika).

Równocześnie wnoszę o:

1. przeprowadzenie dochodzenia w celu ustalenia sytuacji zarobkowej i majątkowej dłużnika Tadeusza ....., a w razie ujawnienia innego, poza wynagrodzeniem za pracę w Spółdzielni Usług Wielobranżowych w Świnoujściu, mienia dłużnika podlegającego egzekucji – o zajęcie tego mienia i zawiadomienia mnie o tym;

2. w razie bezskuteczności egzekucji spowodowanie wypłaty świadczeń alimentacyjnych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w Szczecinie (z funduszu alimentacyjnego).

Dorota .....

Załączniki:

1. tytuł wykonawczy;
2. odpis wniosku.

13.5. Pozew o ustalenie ojcostwa i roszczenia z tym związane

Słupsk, dn. ....

Sąd Rejonowy w Słupsku
III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Powodowie:

1. małoletnia Magdalena .....
reprezentowana przez matkę Annę ..... zam.
  2. Anna ....., zam. ....
- Pozwany: Andrzej ..... zam. ....

Wartość przedmiotu sporu: ..... .

POZEW O USTALENIE OJCOSTWA I ROSZCZENIA Z NIM ZWIĄZANE Z WNIOSKIEM O ZABEZPIECZENIE POWÓDZTWA

W imieniu małoletniej Magdaleny ..... i własnym wnoszę o:

1. ustalenie, że pozwany Andrzej ....., urodzony dn. ....
w ....., jest ojcem małoletniej Magdaleny ....., urodzonej dn.
..... w ....., córki powódki Anny ....., której akt urodzenia
sporządzony został w Urzędzie Stanu Cywilnego w Słupsku
i oznaczony numerem .....
2. orzeczenie, że pozwanemu Andrzejowi ..... nie będzie przy-
sługiwała władza rodzicielska nad małoletnią powódką
Magdaleną .....
3. zasądzenie od pozwanego Andrzeja ..... na rzecz małoletniej
powódki Magdaleny ..... alimentów w kwocie 400 zł miesięcz-
nie, przy czym alimenty te mają być płatne poczynając od dn.
..... do dnia 5. każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetka-
mi w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat do rąk matki ma-
łoletniej Magdaleny ..... jako jej ustawowej przedstawicielki;

4. zasądzenie od pozwanego Andrzeja ..... na rzecz powódki Anny ..... kwoty 3 000 zł z ustawowymi odsetkami od dn. ....;

5. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesów według norm przepisanych.

Równocześnie wnoszę o:

1. zabezpieczenie powództwa przez zobowiązanie pozwanego Andrzeja ..... do uiszczania małoletniej Magdaleny ..... po 400 zł miesięcznie do ukończenia sporu, przy czym kwota ta ma być płatna do rąk powódki Anny ..... jako jej ustawowej przedstawicielki;

2. wezwanie na rozprawę świadków:

Moniki ....., zam.....

Ewy....., zam. ....

UZASADNIENIE

Powódka Anna ..... i pozwany Andrzej ..... poznali się w ..... i zaczęli spotykać się systematycznie. W czasie od lutego do czerwca 1998 powódka Anna ..... i pozwany Andrzej ..... wielokrotnie współżyli ze sobą cieleśnie. Gdy w czerwcu 1998 r. powódka Anna oświadczyła pozwanemu, iż jest w ciąży i że to on jest ojcem mającego się urodzić dziecka, pozwany przestał spotykać się z powódką (choć wcześniej proponował jej małżeństwo). W wyniku współżycia cielesnego z pozwanym powódka Anna ..... w dn. .... urodziła małoletnią Magdalenę ..... .

Dowód:

- odpis zupełny aktu urodzenia małoletniej powódki;
- zeznanie świadka Moniki .....
- przesłuchanie powódki Anny ... i pozwanego Andrzeja .....

Pismem z dn. .... powódka Anna ..... poinformowała pozwanego o urodzeniu się córki, zaprosiła pozwanego na dzień ..... na uroczystość chrztu córki i zwróciła się do pozwanego, aby łożył na jej rzecz alimenty w kwocie 400 zł oraz zapłacił powódce Annie ..... kwotę 3 000 zł tytułem połowy poniesionych przez nią wydatków związanych z ciążą i porodem. W odpowiedzi na to

w dniu ..... pozwany napisał, aby w sprawie, o której powódka pisze w swym liście, zwróciła się do ojca dziecka.

Dowód:

- odpis pisma powódki z dn. ....;
- pismo pozwanego z dn. .... .

Na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb małoletniej powódki jest niezbędne po 800 zł miesięcznie. Powyższa kwota obejmuje wyżywienie -300 zł, ubranie – 200 zł. kosmetyki i środki higieniczne – 300 zł, lekarz i lekarstwa – 100 zł.

Dowód: rachunki.

Pozwany nie poczuwa się do obowiązkułożenia na utrzymanie dziecka i obowiązkiem tym obarczył jedynie matkę dziecka. W tych okolicznościach zabezpieczenie powództwa jest konieczne

Małoletnia powódka nie ma żadnego majątku. Matka powódki zatrudniona jest jako fryzjerka w Salonie Fryzjerskim „Sawa” w Słupsku. Obecnie korzysta z urlopu macierzyńskiego i otrzymuje zasiłek – miesięcznie w wysokości ..... zł. Oprócz tego otrzymuje ona zasiłek rodzinny dla małoletniej powódki w kwocie ..... zł miesięcznie. Poza zasiłkiem macierzyńskim powódka Anna ..... nie ma innych źródeł utrzymania. Nie ma ona żadnego majątku przynoszącego dochód. Jest samotna i poza córką nie ma nikogo na swoim utrzymaniu.

Dowód: zaświadczenie z miejsca pracy o wysokości otrzymywanego przez powódkę zasiłku macierzyńskiego.

Pozwany jest zatrudniony jako dziennikarz w ..... i zarabia ..... miesięcznie. Jest kawalerem i poza małoletnią powódką nie ma nikogo na utrzymaniu.

Dowód: przesłuchania powódki Anny ..... i pozwanego ..... W związku z porodem powódka zakupiła dla małoletniej powódki łóżeczko, wózek oraz odzież niemowlęcą na łączną kwotę ..... .

Dowód:

- rachunek z dn. .... za zakup łóżeczka i wózka;
- rachunek z dn. .... za zakup odzieży niemowlęcej.

Wobec powyższego żądania powodów są uzasadnione. Zdaniem powodów uzasadniony jest również wniosek o zabezpieczenie powództwa.

Anna .....

Załączniki:

1. odpis zupełny aktu urodzenia małoletniej powódki;
2. odpis pisma powódki z dn. .... ;
3. pismo pozwanego z dn. .... ;
4. zaświadczenie Salonu Fryzjerskiego „Sawa” w Słupsku z dn. .... ;
5. rachunek z dn. .... na zakup łóżeczka i wózka ;
6. rachunek z dn. .... na zakup odzieży niemowlęcej ;
7. opis pozwu i kserokopie załączników.

13.6. Pozew o przyczynianie się do zaspokajania potrzeb rodziny

Krosno, dn. ....

Sąd Rejonowy w Krośnie
III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Powód: Elwira ..... zam. ....

Pozwany: Waław..... zam. ....

Wartość przedmiotu sporu: 10 800 zł

POZEW O PRZYCZYNIANIE SIĘ DO ZASPOKAJANIA POTRZEB RODZINY

Wnoszę o:

1. zasądzenie od pozwanego Waława ..... na rzecz powódki Elwiry ..... – tytułem przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny – kwoty 900 zł miesięcznie, począwszy od 1 lutego 2002 r. Kwota ta ma być płatna między 1. a 8. dniem każdego

miesiąca z góry, wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi którejkolwiek z kwot;

2. zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

Ponadto wnoszę o:

3. zabezpieczenie powództwa przez zobowiązanie pozwanego Wacława..... do uiszczania powódce Elwirze..... kwoty 600 zł miesięcznie przez czas trwania postępowania, płatnych do rąk powódki do dnia 10 każdego miesiąca z góry wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat;

4. zobowiązanie pozwanego do złożenia zaświadczenia o wysokości zarobków za ostatnie 3 miesiące;

5. wezwanie świadków:

Ewy....., zam.....

Sebastiana....., zam.....

UZASADNIENIE

Strony są małżeństwem od 1997 r. Z małżeństwa tego pochodzi jedno dziecko – małoletnia córka Katarzyna....., ur. .... w Krośnie.

Dowód:

- odpis skrócony aktu małżeństwa stron;
- odpis skrócony aktu urodzin Katarzyny .....

Powódka pracuje w Szpitalu Dziecięcym nr 2 w Krośnie jako pielęgniarka i zarabia 1000 zł miesięcznie. Nie ma żadnych innych źródeł dochodu. Z powodu konieczności sprawowania bieżącej opieki nad 3-letnią córką nie jest w stanie podjąć dodatkowej pracy zarobkowej. Nie może też, z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, zwiększyć ilości dyżurów pielęgniarskich ponad limit objęty umową o pracę.

Dowód: zaświadczenie o zarobkach powódki za ostatnie 3 miesiące. Pozwany jest z zawodu grafikiem komputerowym i pracuje w dużej agencji reklamowej „CO-LAGE”. Zarabia około 2500 zł miesięczne. Dwa miesiące temu wyprowadził się ze wspólnego

mieszkania stron i zamieszkał z inną kobietą. Od czasu przeprowadzki w żaden sposób nie przyczynia się do zaspokajania potrzeb rodziny. Lekceważy wszelkie prośby o pomoc finansową i unika kontaktowania się z córką.

Dowód: zeznania świadków Ewy ....., i Sebastiana .....

W czasie, gdy strony mieszkały razem, przeznaczały ok. 2000 zł miesięcznie na utrzymanie domu i rodziny – najem mieszkania 500 zł; opłaty za media 150 zł; rachunki za telefon i telewizję kablową 200 zł, wyżywienie 1000 zł; potrzeby córki (w tym basen 2 × tygodniowo) 150 zł. W aktualnej sytuacji powódka nie jest w stanie samodzielnie pokrywać tych kosztów.

Dowód:

- umowa najmu mieszkania stron;
- rachunki za opłaty stałe;
- rachunki za telefon i telewizję kablową;
- rachunki za basen córki Katarzyny.....

Wobec powyższego żądanie strony jest uzasadnione. Z uwagi na uwiarygodnienie przez powódkę roszczenia uzasadniony jest także wniosek o zabezpieczenie powództwa.

Elwira.....

Załączniki:

1. odpis skrócony aktu małżeństwa stron;
2. odpis skrócony aktu urodzin Katarzyny .....
3. zaświadczenie o zarobkach powódki za ostatnie 3 miesiące;
4. umowa najmu mieszkania stron;
5. rachunki za opłaty stałe;
6. rachunki za telefon i telewizję kablową;
7. rachunki za basen córki Katarzyny.....
8. odpis pozwu i załączników.

13.7. Wniosek o nakazanie wypłacenia małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka

Słupsk, dn. ....

Sąd Rejonowy w Słupsku III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca: Barbara ..... zam. ....

Uczestnik: Andrzej ..... zam. ....

WNIOSEK o nakazanie wypłacenia małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka

Wnoszę o:

1. nakazanie Zakładom Optycznym „LOOK” w Słupsku, aby wynagrodzenie za pracę (wraz z zasiłkiem rodzinnym) przypadające od Zakładów uczestnikowi postępowania Andrzejowi..... wypłacanie było w 3/4 do rąk jego żony – wnioskodawczyni Barbarze.....do dnia 10 każdego miesiąca z góry wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek raty.

Ponadto wnoszę o:

2. dopuszczenie dowodu z zeznań świadka Marianny....., zam.....;
3. zwrócenie się do Zakładów Optycznych „LOOK”, w Słupsku, ul. ...., o informację o zarobkach uczestnika postępowania Andrzeja....

UZASADNIENIE

Od 15 maja 1999 r. pozostaję w związku małżeńskim z uczestnikiem postępowania Andrzejem ..... Z małżeństwa tego mamy małoletniego syna Jacka .....

Dowód:

- odpis skrócony aktu małżeństwa stron;
- odpis skrócony aktu urodzenia Jacka..... .

Mieszkamy z mężem razem i pozostajemy we wspólności małżeńskiej. Wnioskodawczyni jest zatrudniona w Szkole Muzycznej I st. im. F. Chopina w Słupsku jako nauczycielka i zarabia 1200 zł

brutto. Uczestnik jest z zawodu mechanikiem precyzyjnym i od kilku lat jest zatrudniony na stanowisku starszego majstra w Zakładach Optyki „LOOK” z pensją miesięczną 2000 zł brutto. Ponadto pobiera on zasiłek rodzinny na córkę.

Dowód: zaświadczenie o zarobkach wnioskodawczynie za ostatnie 3 miesiące

Przez pierwsze lata małżeństwa strony wspólnie utrzymywały dom. Ponad rok temu sytuacja uległa jednak zdecydowanej zmianie – uczestnik zaprzestał dawać jakiegokolwiek pieniądze na rzecz rodziny i zaczął przeznaczать zdecydowaną część zarobków na alkohol. Ze względu na wysokość swoich zarobków wnioskodawczynie nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić nawet podstawowych potrzeb rodziny. Same bieżące rachunki pochłaniają miesięcznie ponad 700 zł (czynsz – 380 zł; opłaty za gaz, wodę, energię – 150 zł; rachunek za telefon – 100 zł; koszty eksploatacji samochodu – 200 zł). Ze swojej skromnej pensji wnioskodawczynie musi utrzymać nie tylko siebie i syna, ale także zatroszczyć się o potrzeby żywieniowe i ubraniowe uczestnika.

Dowód:

- zeznania świadka Marianny....., zam..... ;
- rachunki za gaz, energię i wodę;
- zaświadczenie o wysokości czynszu.

W powyższej sytuacji dobro rodziny wymaga, aby zarobki męża w 75% wypłacane były do rąk wnioskodawczynie.

Barbara.....

Załączniki:

1. odpis skrócony aktu małżeństwa;
2. odpis skrócony aktu urodzenia Jacka ..... ;
3. zaświadczenie o zarobkach wnioskodawczynie za ostatnie 3 miesiące;
4. rachunki za gaz, energię i wodę;
5. zaświadczenie o wysokości czynszu;
6. odpis wniosku i załączników.

14. Gdzie szukać pomocy w trudnej sytuacji życiowej?

Jeśli potrzebujesz pomocy prawnej, zgłoś się do jednej z poniżej wymienionych instytucji lub organizacji:

- Centrum Praw Kobiet, ul. Wilcza 60 lok. 19, 00-679 Warszawa, tel. 22 621 35 37, tel./fax 22 652 01 17, e-mail: temida@cpk.org.pl; porady.prawne@cpk.org.pl,
- Centrum Praw Kobiet – oddział w Gdańsku, ul. Gen. de Gaulle'a 1b/15, 80-261 Gdańsk, tel. 58 341 79 15, e-mail: cpk_gdansk@cpk.org.pl,
- Centrum Praw Kobiet – oddział w Łodzi, ul. Piotrkowska 115, 90-430 Łódź. tel. 42 633 34 04, e-mail: cpk@cpk.lodz.pl,
- Centrum Praw Kobiet – filia w Grójcu, ul. Piłsudskiego 27, 05-600 Grójec, tel. 606 338 313,
- Centrum Praw Kobiet – oddział we Wrocławiu, ul. Ruska 43B, pok. 208, 54-403 Wrocław, tel. 71 358 08 74,
- Centrum Promocji Kobiet, Al. Niepodległości 76/78, 02-626 Warszawa, tel. 22 252 42 04, e-mail: centrum@promocjakobiet.pl,
- Demokratyczna Unia Kobiet, ul. Marszałkowska 140, 00-061 Warszawa tel./fax. 22 827 63 01,
- Fundacja Pomocy Samotnej Matce „PRO-VITA”, ul. Św. Marii Magdaleny 12, 61-861 Poznań,
- Liga Kobiet Polskich, ul. Modrzewiowa 6, 85-631 Bydgoszcz, tel. 668 383 418 e-mail: lkpybydgoszcz@wp.pl,
- Liga Kobiet Polskich, Elbląg tel. 504 094 020 e-mail: lkp.elblag@wp.pl,
- Liga Kobiet Polskich, ul. Legionów 2, 90-401 Łódź, tel. 42 630 06 86, e-mail lkp@poczta.onet.pl,
- Liga Kobiet Polskich, ul. Sempołowskiej 2, 45-044 Opole, tel. 77 454 36 83, e-mail: lkpopole@os3.com.pl,

- Liga Kobiet Polskich, Al. Wojska Polskiego 69, 70–478 Stargard Szczeciński, tel. 91 421 25 25, e-mail: annawawrzyniak@tenbit.pl,
- Liga Kobiet Polskich – Koło nr 2 „Femina”, ul. Spacerowa 18/4, 57–402, Nowa Ruda, tel. 74 872 31 29,
- Liga Kobiet Polskich Zarząd Główny, ul. Bracka 5, 00–501, Warszawa, tel. (0-22) 621 29 64, e-mail: ligakobietpolskich@o2.pl,
- Liga Kobiet Polskich, Świdnica lkpswidnica@wp.pl,
- Liga Kobiet Polskich, Tarnów tel. 601 519 373 e-mail: lkp-tarnow@poczta.okay.pl;
- Liga Kobiet Polskich, Płock, e-mail: lkp_plock@op.pl,
- Liga Kobiet Polskich, Tomaszów Lubelski, tel. 603 607 608 e-mail: ligakobiet4@wp.pl,
- Liga Kobiet Polskich, Dom Kultury Wołomin, 05–200, ul. Mariańska 7 porady we wtorki 12.00–15.00,
- Liga Kobiet Polskich, ul Budowlanych 4, 45–121, Opole, tel. 77 455 83 16,
- Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA, Stary Rynek 17 (wejście od ul. Lisowskiego), 65–067 Zielona Góra, tel. 68 454 92 32, 68 457 10 45 tel. kom. e-mail: baba@baba.org.pl,
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA ul. Jana Pawła II 15/1, Żarł tel.: 68 477 10 83 Punkt Konsultacyjno-Informacyjny
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA ul. Okrzei 9, Jasień, tel. 68 371 07 35
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA Urząd Miejski, ul. Rynek 45, Sala Rycerska, Szprotawa, w godz. 9.00–15.00
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ul. Jaracza 1, Nowa Sól, w godz. 11.00–17.00
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA Urząd Miejski, ul. Rynek 1A Koźuchów w godz. 9.00–15.00
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Jana Pawła II nr 52, sala 102, Sulechów, w godz. 9.00–15.00

- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA ul. Niepodległości 8, przy Komisji d.s. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Łubsko, w godz. 11.00–17.00
- Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA Parafialny Zespół Caritas, ul. M. Skłodowskiej Curie 1, Sulęcín, w godz. 10.00–16.00,
- Stowarzyszenie Kobiet na rzecz Kobiet, ul. Miła 26, 77–100 Bytów, tel. 59 822 25 20, tel. kom. 601 639 860,
- Stowarzyszenie Sieć Współpracy Kobiet NEWW – Polska, ul. Miszewskiego 17, pok. 100, 80-271, Gdańsk, tel. 58 344 97 50, 58 344 38 53 e-mail: neww@neww.org.pl.

Wybrane publikacje Fundacji Centrum Praw Kobiet

1. Poradniki z serii „Poznaj swoje prawa...”
  - *Jeśli jesteś ofiarą przemocy;*
  - *Jeśli jesteś ofiarą gwałtu;*
  - *Zanim powiesz „tak”;*
  - *Jeśli chcesz się rozwieść;*
  - *Rodzice i dzieci;*
  - *Wszystko o alimentach i ...;*
  - *Konkubinat... i co dalej?;*
  - *Majątek wspólny i jego podział;*
  - *Wszystko o dziedziczeniu;*
  - *Przed sądem cywilnym;*
  - *Na rynku pracy;*
  - *Sprawy mieszkaniowe;*
  - *Jeśli myślisz o podjęciu działalności gospodarczej;*
  - *O pomocy społecznej;*
  - *Wszystko o egzekucji.*
2. Poradniki z serii „Poznaj siebie i swój związek”
  - *Jak dogadać się we dwoje*
  - *Jak uwolnić się z krzywdzącego związku*
  - *Jak wprowadzić równość w rodzinie*
3. Ulotki
  - *Przemoc w rodzinie – przerwijmy złą milczenie*
  - *Przemoc w rodzinie – powiedz „Nie”*
  - *Przemoc w rodzinie – mężczyźni mówią „Nie”*
  - *Przemoc w rodzinie – masz prawo*
  - *Gwałt – to nie ty jesteś winna*
  - *Dyskryminacja – nie musisz się na to godzić*
  - *Molestowanie w pracy*
  - *Alkoholizm – gdy on pije*

- *Bądź rozważna – pieniądze w małżeństwie*
- *Przemoc domowa – przerwij milczenie* (ulotka dla młodzieży)
- *Razem bez przemocy – masz wybór* (ulotka dla młodzieży)
- 4. Publikacje z serii „Prawo dziś i jutro”
  - *Przemoc w rodzinie wobec kobiet i dzieci*
  - *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*
- 5. *Kobiety w latach 90.* – raport, (wersja polska i angielska)
- 6. *Kobiety w Polsce 2003* – raport
- 7. *Równość praw kobiet i mężczyzn. Ustawodawstwo Unii Europejskiej i Rady Europy.* Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Teksty i komentarze
- 8. *Żywoty kobiet*
- 9. *Taniec wysokiego ryzyka* – historie prawdziwe
- 10. *Kobiety rozmawiają z kobietami* – przewodnik dla doradczyń
- 11. *Razem w Europie* – informatorka równościowa
- 12. *Prawo i Płeć* – czasopismo Fundacji Centrum Praw Kobiet
- 14. *Wybieram życie* – publikacja podsumowująca projekt Praca i Godne życie dla kobiet ofiar przemocy;
- 15. Niezbędni dotyczące przemocy w rodzinie przeznaczone dla różnych służb:
  - *Niezbędnik dla lekarzy;*
  - *Niezbędnik dla psychologów;*
  - *Niezbędnik dla policjantów;*
  - *Niezbędnik dla prokuratorów;*
  - *Niezbędnik dla pracowników socjalnych;*
  - *Niezbędnik dla pracowników schronisk;*
  - *Niezbędnik pracodawcy;*
  - *Niezbędnik sędziego;*
  - *Niezbędnik nauczyciela;*
  - *Niezbędnik kuratora;*
  - *Niezbędnik współpracy międzyinstytucjonalnej.*